

Maaninka

Keskisaari eteläosa 1-4 hiilihautojen kaivaus ja Keskisaari Eteläranta ja Haaponiemi esihistoriallisten asuinpaikkojen rajausta 2014

Hannu Poutiainen
Timo Sepänmaa

Tilaaja: Maaningan kunta

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Tutkimus	4
Hiilihaudat	5
Menetelmät.....	5
Keskisaari etelä 1	6
Keskisaari etelä 2	12
Keskisaari etelä 3	21
Keskisaari etelä 4	24
Asuinpaikat	29
Haaponiemi	29
Koekuoppien kuvaukset	31
Löydöt	34
Hiekkaniemi ja Keskisaari Eteläranta.....	34
Koekuoppien kuvaukset	36
Löydöt	37
Yhteenveto	37

Kansikuva: Hiilihautaa Keskisaari etelä 4 tutkitaan.

Perustiedot

Alue: Maaninka Keskisaaren eteläosa.

Tarkoitus: Tutkia arkeologisin menetelmin Keskisaaren eteläosassa sijaitsevat hiilihaudat Keskisaari etelä 1-4 (Mjtunnus: 1000023476–79). Selvittää Haaponiemen (Mjtunnus:1000023263) esihistoriallisen ajan asuinpaikan rajausta koekuopituksella. Sekä selvittää Keskisaari eteläranta (Mjtunnus: 1000023232) varhaismetallikautisen asuinpaikan rajausta sen muinaisjäännösrajausten ulkopuolella.

Työaika: 30.6.27 ja 21.–25.7.2014.

Kustantaja: Maaningan kunta.

Tutkimuslupa: 6.6.2014 (MV/51/05.04.01.02/2014).

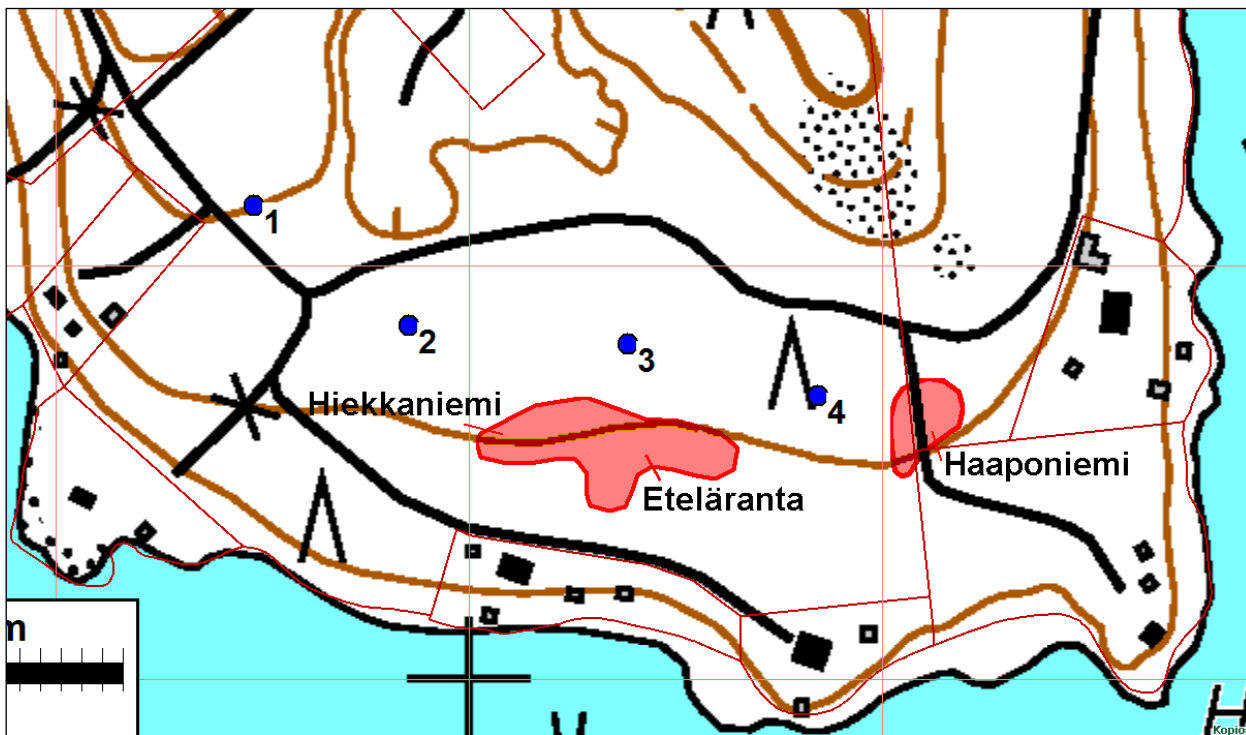
Tekijät: Mikroliitti Oy: Hannu Poutiainen ja Timo Sepänmaa.

Tulokset: Keskisaaren eteläosassa sijaitsevat hiilihaudat Keskisaari etelä 1-4 (Mjtunnus: 1000023476–79) tutkittiin arkeologisin menetelmin ja kaivettiin pois. Haaponiemi (Mjtunnus:1000023263) ja Keskisaari eteläranta (Mjtunnus: 1000023232) varhaismetallikautisille asuinpaikoille määriteltiin muinaisjäännösrajaukset pääosin koekuopista tehtyjen havaintojen perusteella joita täydennettiin pinnallisten havaintojen ja topografian mukaisesti. Keskisaari eteläranta uusi muinaisjäännösrajaus pitää sisällään Hiekkaniemi (Mjtunnus: 1000023262) asumuspainanteen. Näiden kohteiden välillä saatiin nyt havaintoja muinaisjäännöksestä joten ne muodostavat yhden kohteen - niiden ajallinen yhteys ei ole tiedossa.

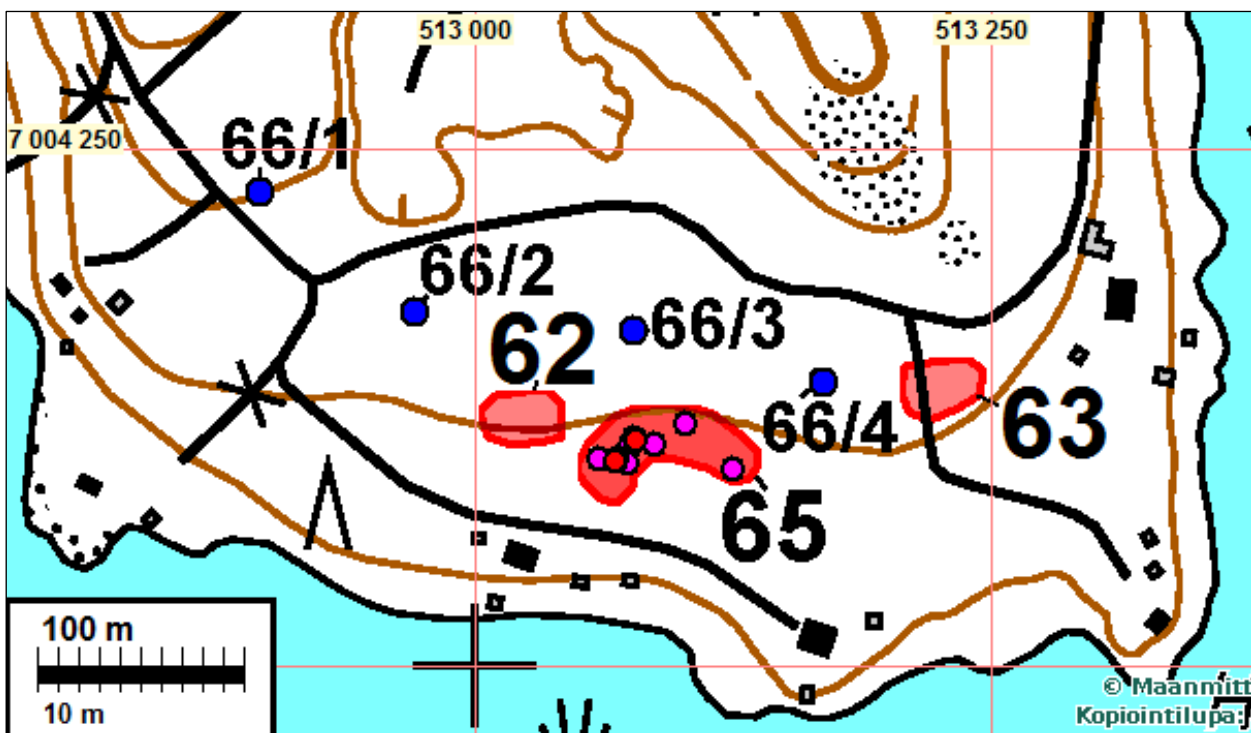
Selityksiä: Koordinaatit, kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Maastokartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta kesällä 2014, ellei toisin mainittu. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä.

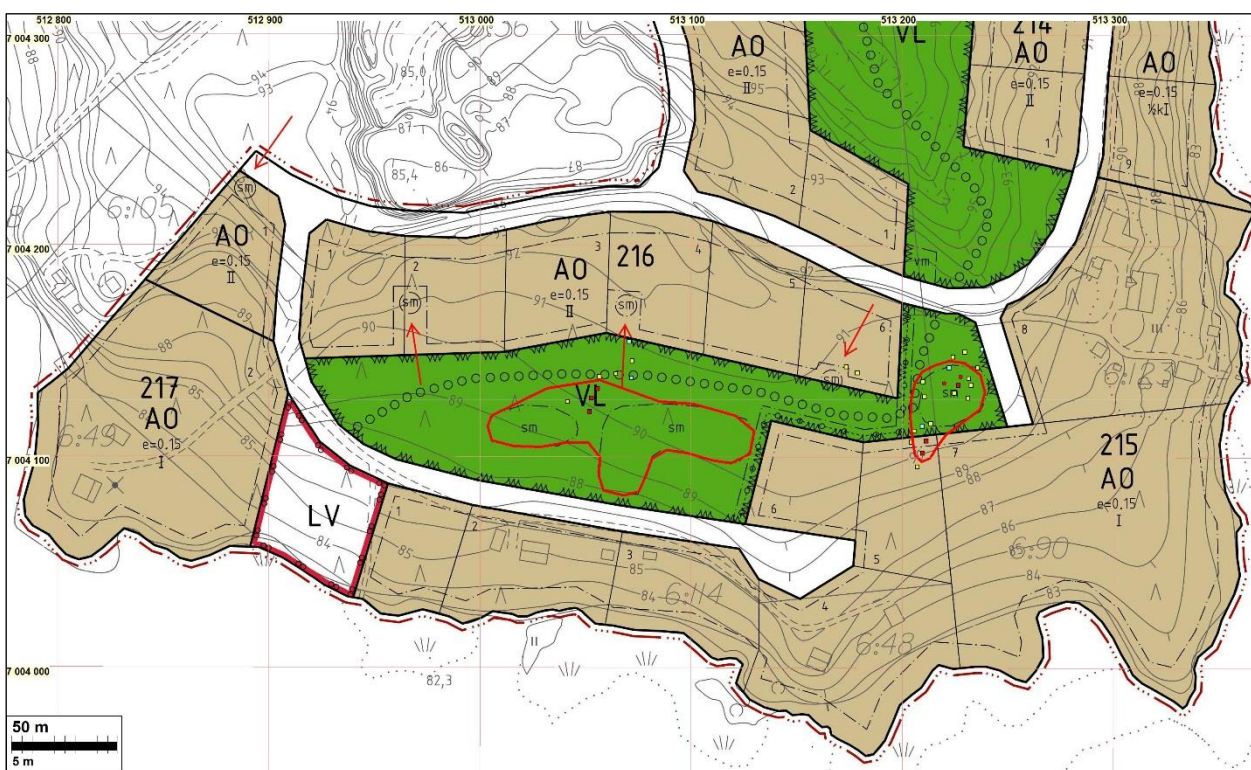
Yleiskartat

Muinaisjäännösrajaukset punaisella nyt vuonna 2014 tehdyn tutkimuksen perusteella. Pois kaivetut hiilihaudat ovat siniset pisteet nro 1-4.

Ote vuoden 2013 raportin kartasta. Vuoden 2013 kartoituksen perusteella tehdyt muinaisjännösrajaukset, ennen v. 2014 tutkimusta. (62 = Hiekkaniemi, 63 = Haaponiemi, 65 = Eteläranta)

Kaavakartta jossa vuonna 2014 tehdyt muinaisjännösrajaukset ovat punaisella, Hiihahaudat on osoitettu punaisilla nuolilla.

Tutkimus

Maaningan Keskisaarella tehtiin muinaisjännösinventointi vuonna 2012, jolloin Keskisaaren eteläosasta, nyt laaditussa asemakaavassa rakennettavaksi suunnitellulta alueelta löytyi kaksi pienialaista esihistoriallista asuinpaikkaa, Hiekkaniemi ja Haaponiemi. Kesällä vuonna 2013

tehtiin saaren eteläosassa tarkempi muinaisjäännöskartoitus. (Raportit: <http://mikroliitti.pp.fi/1-julkisetraportit/Maaninka/>). Kartoituksessa alueella havaittiin uusina muinaisjäännöskohteina neljä hiilihaudan pohjaa sekä Hiekkaniemen asuinpaikan länsipuolella toinen varhaismetallikautinen asuinpaikka jossa on viitteitä raudanvalmistuksesta. Hiilihaudat sijaitsevat suunnitellun asemakaavan rakennustonteilla ja tielinjalla. Vuoden 2012 inventoinnissa havaittu Haaponiemen varhaismetallikautinen asuinpaikka sijoittuu kaavasuunnitelman mukaan uuden tien ja tonttialueen väliin ja Keskisaari Eteläranta ja sen vieressä sijaitseva Hiekkaniemi asuinpaikat sijoituvat kaavasuunnitelmassa tonttialueiden sisälle jätettävälle puistoalueelle.

Kaavassa kolme hiilihautaa on merkitty tonttien sisälle ulottuvana pienenä suojelualueena ja neljäs jäisi aivan uuden tien alle. Maaperä alueella on pehmeä ja löyhä hieno hiekka. Hautojen täyden säilymisen varmistaminen voi olla hankalaa tien ja tonttien rakennusvaiheessa ja ne tulisivat aiheuttamaan myös jatkossa tonttien omistajille rasitetta ja riski hautojen vaurioitumisesta on olemassa. Sen takia Maaningan kunta päätti, että hiilihaudat tutkittaisiin pois niin että niiden rauhoitus ja suojelu voitaisiin purkaa.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo antoi kaavasta lausunnon 27.5.2014 jossa edellytettiin Hiekkaniemen ja Keskisaaren etelärannan esihistoriallisten asuinpaikkojen rajausten varmistamista rakennustonttien suuntaan ja Haaponiemen asuinpaikan tarkempaa rajausta.

Maaningan kunta tilasi Keskisaari hiilihautojen kaivauksen sekä em. asuinpaikkojen rajaamisen Mikroliitti Oy:ltä. Museovirasto antoi työlle tutkimusluvan 6.6.2014 (MV/51/05.04.01.02/2014). Maastotyö tehtiin Hannu Poutiaisen johdolla. Timo Sepänmaa vastasi rajaamistyöstä. Viivi Honkanen vastasi mittausdokumentaatiosta. Tutkimusapulaisina olivat Siiri Tuomenoja, Janne Kinnunen, Madeleine Simon-Bellamy ja Lauri Honkanen ja jälkitöissä kartat piirsi puhtaaksi Jasse Tiilikkala. Raportin koostaminen ja taitto T. Jussila. Kaivaus- ja kartoituksen maastotyö tehtiin 30.6. - 9.7. ja 21. - 25.7.2014.

Hiilihautojen ja nyt tutkittujen asuinpaikkojen alue on maaperältään lajittunutta hiekkaa - hienoa hiekkaa, lähes kivetöntä. Maaperä on koostumukseltaan löyhää. Alueen metsä on hakattu vuosina 2012–2013 ja maapohja laikutettu muualla paitsi hiilihauta 1:n kohdalla. Alueella oli siten runsaasti avointa maaperää, jota voitiin tarkastella silmänvaraisesti ja tehdä alueella pintapöimintää.

Hiilihaudoista otettiin talteen hiiltä radiohiilianalyysiä varten ja maa-ainesnäytteitä kasvijäännösanalyysiä varten. Näytteiden analyysit ovat tekeillä.

Hiilihaudat

Menetelmät

Hiilihautojen arkeologisen tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, dokumentoida ja ns. pois kaivaa alueella sijaitsevat neljä hiilihautaa alueen vapauttamiseksi hiilihautojen osalta maankäytöllä. Lisäksi tutkittiin hiilihautojen liepeitä ja lähiympäristöä koekuopin ja silmänvaraisesti metsänholaikkoja tarkastelemalla lastoilla pöyhimällä.

Menetelminä käytettiin soveltuvin osin taso-, leikkaus- ja yksikkökaivamista, maanäytekairauksia, koekuopituksia, paikannusmittauksia ja pintamittauksia. Kohteita tutkittiin maastotyössä

käyttämällä välineinä lähinnä lapiota, kaivauslastaa, kuivaseulaa, maanäytekairaa, metallinilmaisinta, RDGPS-laitetta ja takymetriä.

Kohteiden valokuvauksen ja mittausdokumentoinnin jälkeen hiilihautojen kaivettavista kohdista poistettiin sammal sekä osin turve ja humus, minkä jälkeen taso (tarvittaessa) valokuvattiin ja siitä tehtiin mittausdokumentti.

Hiilihautojen arkeologisista kaivauksista ja niihin liittyneistä havainnoista tehtiin dokumentit kirjallisesti, mittauspiirroksin, valokuvaamalla, RDGPS-laitteella ja takymetrillä mittaamalla. Mittaukset tehtiin ETRS-TM35 koordinaatistossa. Mittausten ulkoinen tarkkuus on n. 30 cm ja sisäinen alle 5 cm.

Keskisaari etelä 1

Mjtunnus: 1000023476

Koordin: N: 7004229 E: 512896

Mitat ennen turpeen poistoa 1,9x1,5x0,3 m.

Kohdetta tutkittiin siten, että kuoppaan jätettiin kapeahko keskikaista. Ensivaiheessa, turpeen poiston jälkeen kaivettiin, itäistä puoliskoa. Seuraavassa esitettävät seikat perustuvat itäisestä puoliskosta tehtyihin havaintoihin.

Kun hiilihaudan ylin pinta turpeen poiston jälkeen oli esillä, siinä näkyi sekoittunutta hiekkaa sekä kuopan keskellä että valleilla. Kuopan ulkopuolisella osalla, noin 12 cm sekoittuneen kerroksen alta, tuli koskematon hiekka. Hiilihaudan alueella, sen reunoilla, puhtaaseen hiekkaan rajautuen oli punertavaa palanutta hiekkaa paikoin 3-4 cm leveydeltä pätkittäin. Sen sisäpuolisella alueella alkoi paljastua yhtenäisempää hiili- ja nokialuetta. Hiilihaudan muoto oli tässä vaiheessa lähinnä kulmista pyöristetty suorakaide. Piirrettiin taso.

Kun edellisestä tasosta oli kaivettu noin 10 cm, hiekan alta paljastui lähes yhtenäinen noki- ja hiilhippukerros. Siinä erottui pari hiiltyneen puun hahmoa, jotka menivät säteittäisesti reunoilta kohti keskustaa. Kun keskeltä oli kaivettu noin 30 cm ja reunoilta noin 10–15 cm, paljastui yhtenäinen noki- ja hiilikerros. Sitä ympäröi punaiseksi palanut hiekka ja sitä vastaavasti lähes "puhdas" hiekka. Niihin rajautuen lähti reunoilta kohti keskustaa nokiset, hiiltä sisältäneet leveähköt raidat (6 kpl, leveys 8-15 cm, raitojen välit 6-10 cm). Raitojen reunat olivat sekä päädyistä että reunoilta jokseenkin suorat, lankkumaiset. Raidat viettivät suhteellisen loivasti reunoilta keskustaa kohti. Punertava hiekka (palanut) meni nokisten raitojen väliin.

Dokumentoinnin jälkeen kuoppa kaivettiin muotoon. Siinä vaiheessa löytyi kuopan reunasta kaksi säteittäisesti kohti keskustaa menevää hiiltynyttä puuta ja niihin nähden poikittaiset hiiltyneen puun pätkät kuopan seinämän keskivaiheilla. Ylemmän kuopan pohja oli maanpinnasta noin 35–40 cm syvyydellä. Alapuolella oli värjäätynyttä hiekkaa noin 10 cm, osin myös puhdasta hiekkaa. Värjäätynyneen hiekan alta paljastui toisen kuoppamaisen muodostuman pohja, sen pinta.

Alemman kuopan pituus oli 1,4 m, leveys 0,9 m. Muoto oli soikea tai suorakaide, jonka kulmat pyöristetty. Kuopan pohjalta ja reunoista löytyi hiiltynyttä puuta ilman selvää yhtenäistä suuntaa. Puut olivat enimmäkseen vaakatasossa ja ne menivät osin seinämän alle.

Kun alempi pohja kaivettiin esille, siinä näkyi ensin hiilen ja noen sekaista mustaa kivennäismaata. Sen alta paljastui kaksi selvää hiiltynyttä puuta, muutoin hiilet olivat pieniä paloja. Hiilty-

neistä puista toinen (pituus 48 cm, maksimileveys 8 cm) oli vaakatasossa pohjalla, toinen viistosti kuopan seinämässä, sen reunassa. Kuopan maksimihalkaisija oli 99 cm.

Seuraavassa vaiheessa kaivettiin pois keskikaista ja sen kohta kaivettiin muotoon yhdessä läntisen puoliskon kanssa. Läntisessä puoliskossa oli havaittavissa soikeahko muoto, reunoilla punertavaa (palanutta) hiekkaa, keskellä hiiltynyttä puuta (vastaavalla tavalla kuin aiemmin kaivetussa itäisessä puoliskossa). Läntisessä puoliskossa viereisen männyn juuret olivat osittain aiheuttaneet sekoittumista. Ylemmän pohjan alta löytyi toinen kuoppamainen muodostuma, sen pohja, mutta huonommin säilynyt kuin itäisessä puoliskossa.

Hiilihauta tutkittiin ja kaivettiin kokonaisuudessaan. Haudan liepeillä ja lähimaastoon tehdyissä koekuopissa (lapion terän kokoisia, ns. "koepistoja") ja laikkujen silmänvaraisessa tarkastelussa ei havaittu mitään mainittavaa.

Hiilihauta 1. Alemman hiilihaudan pohja.

Hiilihauta 1. Rakennetta kaivetaan esiin.

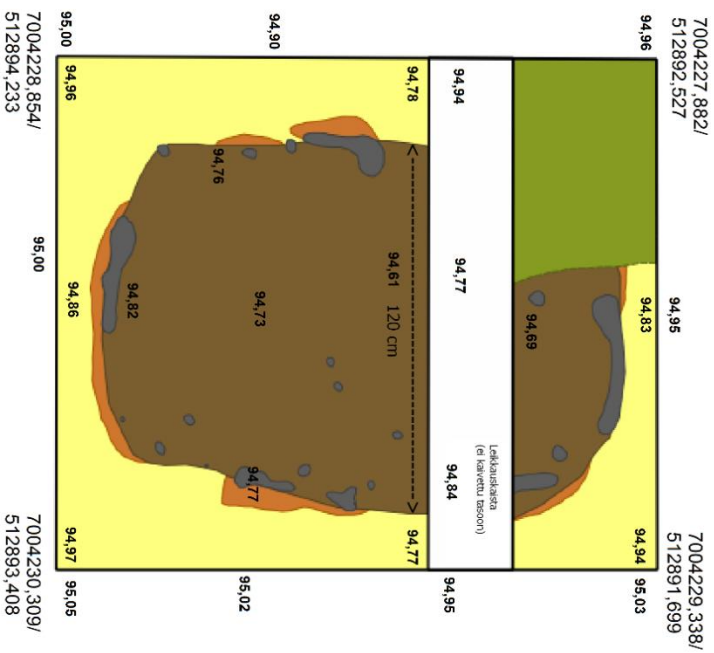
MAANNIKA KESKISAARI
 Kaivaukset 23.6.-2.7. ja 21.-25.7.
 Mikroliitti Oy
 Hannu Poutainen
 Hiilihauta 1, Leikkaus 1 (Kaakkois-luoteissuuntainen)
 Piirt. ja digit. Siiri Tuomenoja

- Pintaturve
- Hiiltä
- Palanutta puuta eri suuntiin
- Tummanruskea hiilensekainen hiekka
- Punaiseksi palanut hiekka
- Vaaleanruskea sekoittumaton hiekka

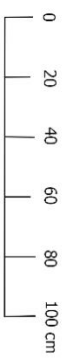

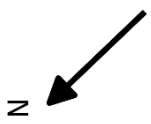
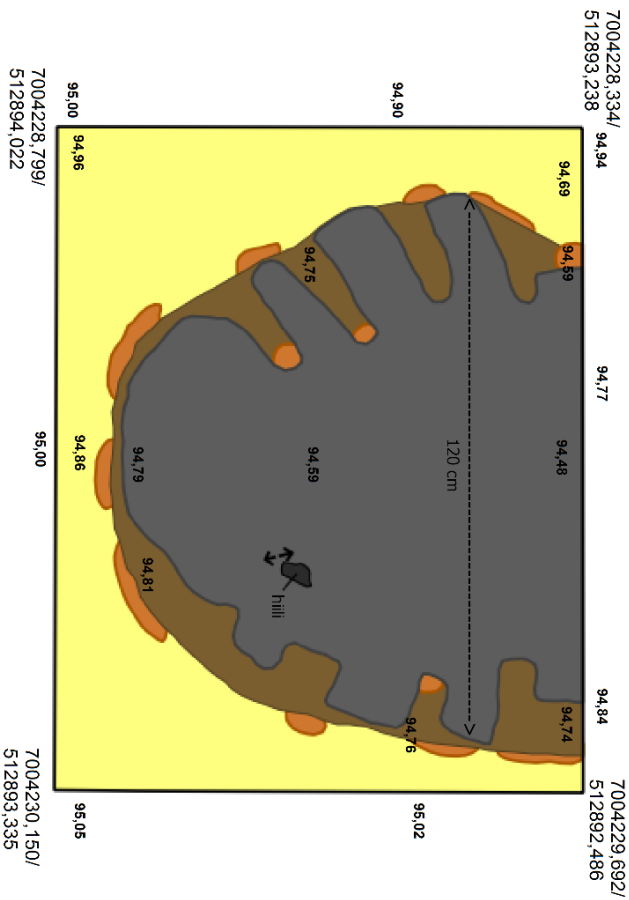
MAANINKA KESKISAARI
Kaivaukset 23.6.-2.7. ja 21.7.-25.7.
Mikroliitti Oy
Hannu Poutainen
Hiihauta 1, Taso 1
Piirt. ja digit. Siiri Tuomenoja

- Tummanruskea sekoittunut hiekka
- Hiiltä
- Punainen palanut hiekka
- Vaaleanruskeaa sekoittumatonta hiekkaa
- Puun juurakko

MAANINKA KESKISAARI
 Kaivaukset 23.6.-2.7. ja 21.-25.7.
 Mikroliitti Oy
 Hannu Poutainen
 Hiilihauta 1, Taso 2
 Piirt. ja digit. Siiri Tuomenoja

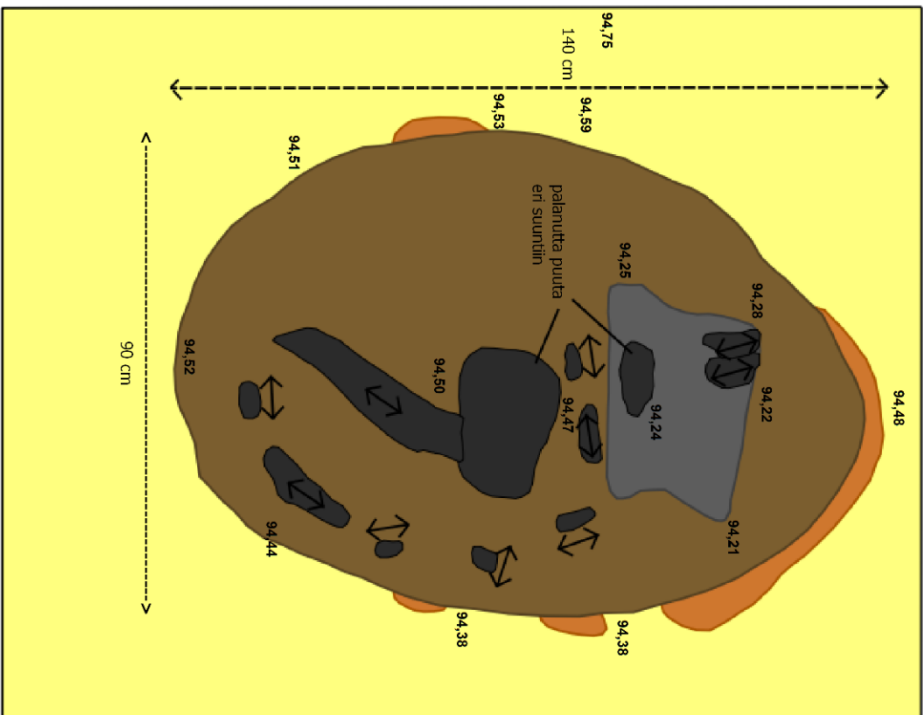

- Tummanruskea sekoittunut hiekka
- Musta hiilensekainen maa
- Punainen palanut hiekka
- Vaaleanruskea sekoittumaton hiekka

7004228,113/
512892,629

7004229,322/
512891,930

MAANINKA KESKISAARI
Kaivaukset 23.6.-2.7. ja 21.-25.7.
Mikrolitiitti Oy
Hannu Poutainen
Hiilihauta 1, Taso 4
Piirt. ja digi. Siiri Tuomenoja

- Palanutta puuta
- Musta hiilensekainen maa
- Tummanruskea hiilensekainen hiekka
- Punaiseksi palanut hiekka
- Vaaleanruskea sekottumaton hiekka

7004229,011/
512892,629

7004230,236/
512893,487

Hiilihauta 1. Ylemmän hiilihaudan pohja.

Keskisaari etelä 2

Mj tunnus: 1000023477

Koordin: N: 7004 171 E: 512 971

Mitat ennen turpeen poistoa 2,5x1,9x0,4 m.

Kohdetta tutkittiin siten, että kuoppaan jätettiin kapeahko keskikaista.

Turpeen alla oli hieman sekoittunutta hiekkaa. Sen alta tuli nokista maata, hiilenkappaleita. 102 cm toinen puolisko W-E suunnassa max, reunoista 115 cm. Paikoitellen oli läikkinä punaiseksi palanutta hiekkaa. Kun molemmat puoliskot oli kaivettu esille, kuopan maksimikoko oli 206x108 cm. Puhtaaseen hiekkaan suhteellisen selvästi rajautuvana kuopan hiilihaudan maksimileveys oli 1,35 m. Pohjakuopan koko oli 1x0,6 m.

Kuopan reunassa oli punaiseksi palanut hiekka, sen rajaamalla sisäpuolisella alueella hiiltä ja hiilenkappaleita, joiden syyt keskimäärin osoittivat kuopan keskustaa kohti. Kuoppa oli muodoltaan lähinnä suorakaide, kun kivennäismaata oli kaivettu 10–15 cm. Kuopassa näkyi eri suuntiin meneviä pieniä hiiltyneiden puiden kappaleita.

Dokumentoinnin jälkeen kuoppa kaivettiin muotoon. Pohja oli muotoon kaivettuna suorakaidetta muistuttava, mutta siinä oli pyöristyneet kulmat. Pituus oli 2,05 m, leveys 0,9 m. Pohjalla oli hiilen rippeitä ja punaiseksi palanutta hiekkaa. Kuopan seinämässä oli havaittavissa hiilen ja palaneen hiekan muodostamaa säteittäistä muotoa.

Kuopan läntisen puoliskon ulkopuolella oli tasossa näkyvissä kaksi pientä hiililäikkää. Niihin kaivettiin leikkaukset. Toinen erottui tasossa lähinnä suorakaiteen muotoisena hiilihippualueena, jonka ympärillä oli punertavaa (palanutta) hiekkaa. Se jatkui leikkauksessa noin 5 cm syvemmälle. Toinen läikkä oli muodoltaan epämääräinen noki- ja humusläikkä, mahdollisesti palaneen juuren synnyttämä.

Kun leikkauksen dokumentointia varten keskikaistan viereen kaivettiin syvempää kaivantoa, tehtiin seuraavat havainnot. Kuoppaa peitti vaihtelevan paksuinen turvekerros, 5-20 cm, keskel-

lä syvin kerros. Turpeen alla oli hiekkaa ja kuoppamainen muodostuma. Sen alapuolella todettiin leikkauksessa toinen kuoppamainen muodostuma, joka oli ylempää selvästi laajempi ja syvemmällä. Siinä oli suhteellisen vähän hiiltä (selvästi vähemmän kuin ylempässä kuoppamaisessa muodostumassa) sekä vain osin punertavaa hiekkaa (palanutta). Ylemmän ja alemman kuopan välissä oli osin puhdasta ja osin punertavaa hiekkaa 15–20 cm. Alemman, selvästi kuoppamaisen muodostuman leveys oli 2,6 m. Se erottui leikkauksen seinämässä kapeana, osittain pilkullisena hiilijuovana, jonka alapuolella oli värjäätynyttä, nokeentunutta ja palanutta hiekkaa. Tämän kerroksen alapuolella erottui vielä mahdollisesti kolmas kuoppamainen muodostuma, joka oli selvästi syvemmällä, noin 80–90 cm keskimmäisen kuopan pinnasta. Alimmassa kuoppamaisessa muodostumassa, sen pinnassa, oli havaittavissa hiiltä ja hiiltyneiden puiden kappaleita.

Kun kaivettiin edelleen syvemmälle, paljastui yhtenäinen hiili-/nokialue jokseenkin samalta kohdasta kuin ylempissä kuoppamaisissa muodostumissa. Hiilirantu näkyi hyvin heikosti keskikaistan leikkauksen seinämässä mutta varsin selvästi vastakkaisessa seinämässä. Alimman kuoppamaisen muodostuman muoto oli aluksi pyöreähkö, halkaisija noin 0,5 m, ja se sisälsi nokea ja hiilenpaloja 10 cm keskimmäisen kuopan pohjan alapuolella.

Syvemmälle kaivettaessa tuli esiin kaksi vierekkäistä ja sisäkkäistä hiilihippujen muodostamaa rengasta, maksimileveys noin 85 cm. Kun kaivettiin alaspäin noin 10 cm, tasossa tuli näkyviin hiilenkappaleiden ja noen värjäämä pyöreähkö alue, halkaisija noin 50 cm, syvyys keskellä leikkauksen reunassa noin 10 cm, muoto kuoppamainen.

Seuraavassa vaiheessa kaivettiin pois keskikaista, ja siinä mentiin samaan tasoon kuin keskikaistan leikkauksen dokumentointia varten kaivetussa kapeassa kaivannossa. Siten päästiin tarkastelemaan hiilihauta 2 läntisen puoliskon seinämää leikkauksessa. Siinä näkyi hiiltä ja nokea sekä humusta ja kivennäismaata sisältänyt kuoppamainen muoto. Se rajautui selvästi ympäröivään maa-ainekseen, eli vaaleanruskeaan hiekkaan. Kuoppamaisessa muodostumassa näkyi siellä täällä, varsinkin reunassa ja pohjan tuntumassa, muutamia isompia hiilenkappaleita. Ylempässä tasossa kuoppamaisen muodostuman maksimileveys oli 75 cm ja vierekkäisessä alemmassa tasossa vastaavasti 55 cm (alempi taso oli poistetun keskikaistan ja sen viereen kaivetun kapean kaivannon kohdalla, ylempi taso niiden länsipuolella, hiilihaudan läntisen puoliskon kohdalla). Alemmassa tasossa oli erotettavissa selvärajainen, varsin suoraviivainen, lähinnä suorakaiteen muotoinen noki- ja humusalue. Se jatkui tasossa leikkauksen seinämästä 19 cm, leveys leikkauksen suunnassa 55 cm.

Kun tasoa kaivettiin syvemmälle, näkyi selvä kuoppamainen muoto. Siinä oli puhtaaseen maahan rajautuen punertavaa (palanutta) hiekkaa, ja sen sisäpuolisella osalla, siihen rajautuen, hiilenpaloja, hiiltynyttä puuta ja nokea sekä ruskeata "likamaata". Sisinnä oli vaalea, puhtaan näköinen hiekka. Se ei kuitenkaan ulottunut pohjaan saakka, vaan vaalean hiekan alta paljastui syvemmälle kaivettaessa punertavaa hiekkaa ja hiilenpaloja.

Pohjimmaisten tasojen korkeudella oli kiviä, mutta ne eivät olleet kontaktissa kulttuurikerrokseen, vaan ne olivat luontaisessa harmaassa hiekassa. Punertava hiekka ja "likamaa" tuntuvat sormissa selvästi rasvaiselta jättäen sormiin ihovoiteen kaltaisen pinnan. Tasossa 8, kun lähestyttiin kuopan pohjaa, sen muoto oli lähinnä soikeahko. Koko alalla oli punaista (palanutta) hiekkaa ja hiiltyneitä puunkappaleita. Niiden leveys oli 2-4 cm ja niitä oli kuopan pohjalla ristikkäin vaakatasossa.

Tasossa 9 kuopan muoto oli lähinnä kärkeen kapeneva suorakaide (mitat 50x50x50x35 cm). Siinä oli hiiltä ja punaista (palanutta) hiekkaa. Tason 9 jälkeen kuopasta kaivettiin leikkauksena

ensin toinen puolisko ja sitten toinen. Kuoppa jatkui leikkauksessa 12 cm syvemmälle tasosta 9, ja pohjan muoto oli pyöreähkö.

Hiilihauta tutkittiin ja kaivettiin kokonaisuudessaan. Haudan liepeillä ja lähimaastoon tehdyissä koekuopissa (lapion terän kokoisia, ns. "koepistoja") ja laikkujen silmänvaraisessa tarkastelussa ei havaittu mitään mainittavaa. Hiilihaudasta otettiin näyte radiohiiliajoitusta varten.

Hiilihauta 2. Hiilihaudan alinta osaa kaivetaan esiin.

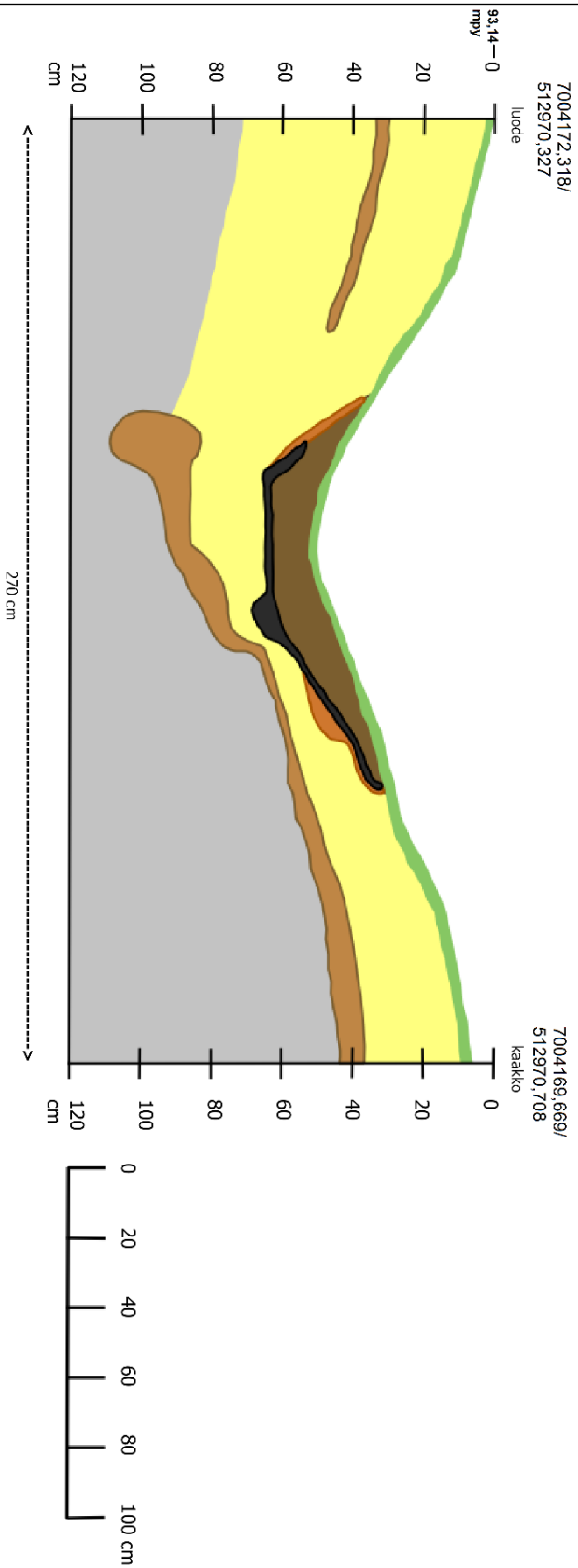
Hiilihauta 2. Keskimmäinen ja alin kuoppamainen rakenne.

Hiilihauta 2. Ylemmän hiilihaudan pohja.

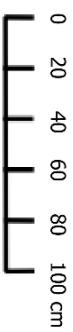
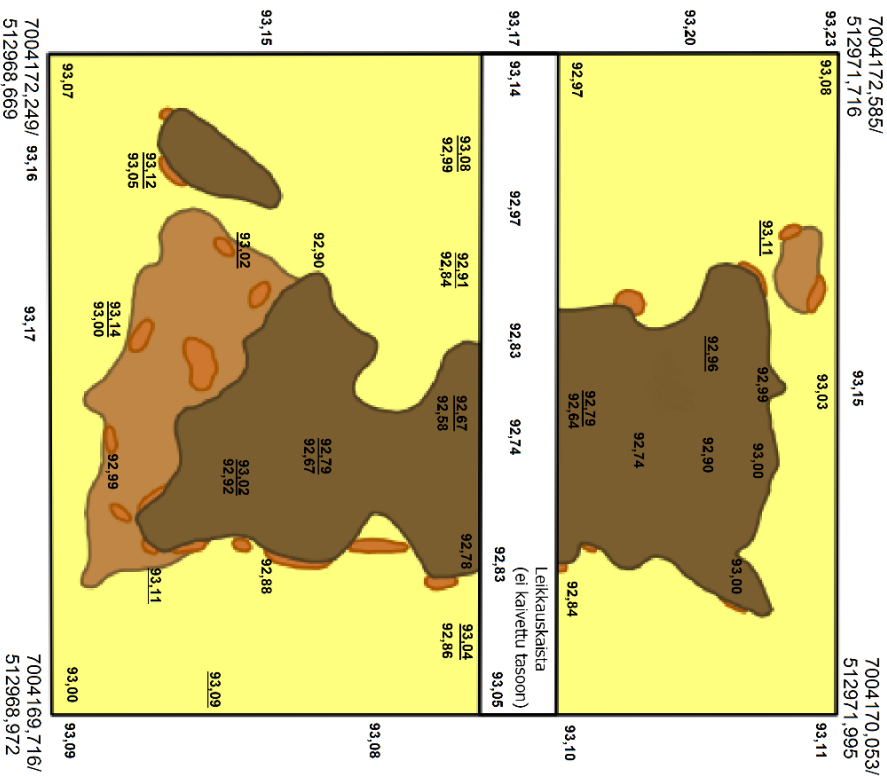

MAANINKA KESKISAARI
 Kaivaukset 23.6.-2.7. ja 21.-25.7.
 Mikrolitti Oy
 Hannu Poutainen
 Hiilihauta 2, Leikkaus 1 (luoteis-kaakkoisuuntainen)
 Piirt. ja digit. Siiri Tuomenoja

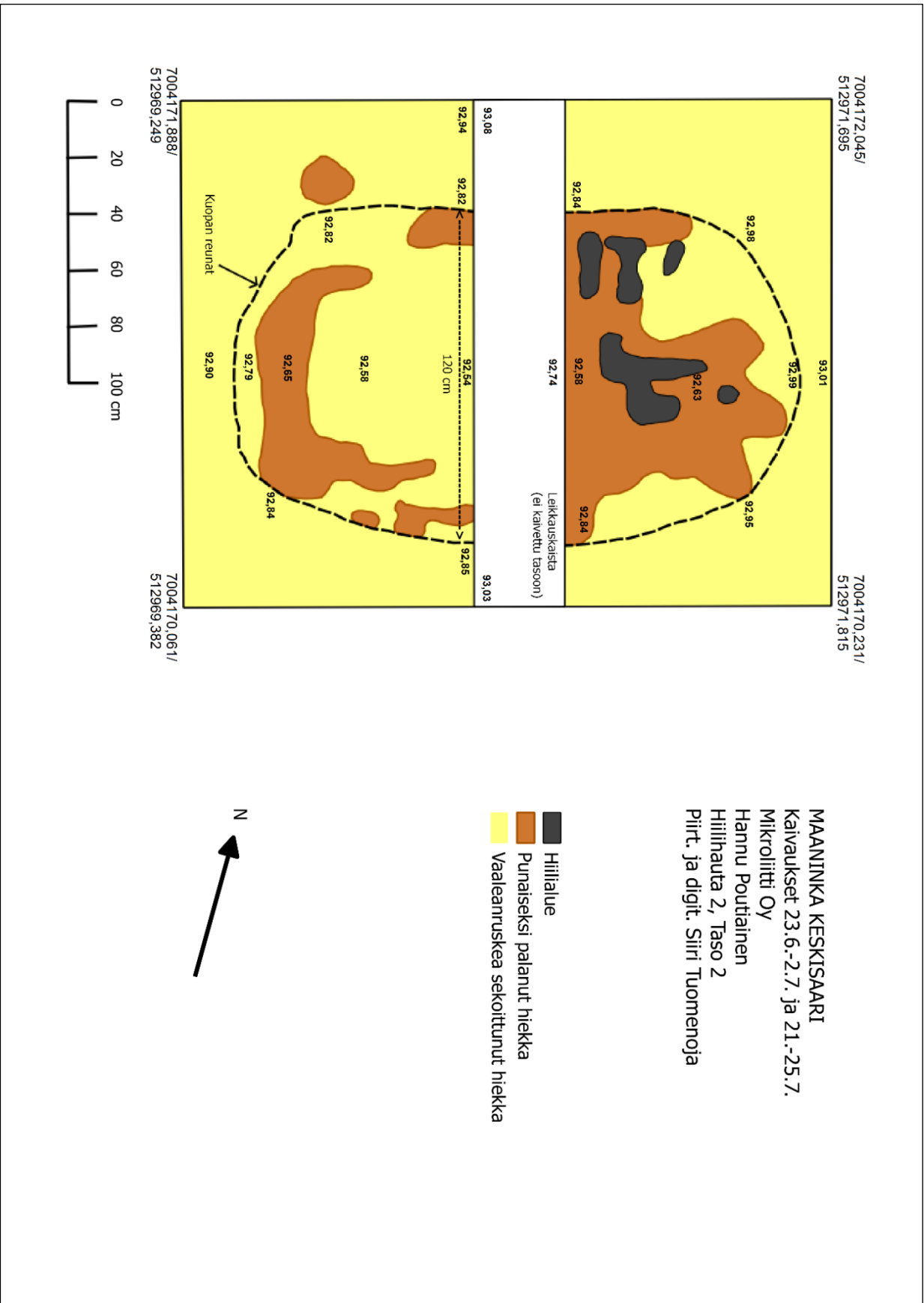
- Pintaturve
- Tummanruskea hiilensekainen hiekka
- Musta hiilensekainen maa
- Punaiseksi palanut hiekka
- Vaaleanruskea hiilensekainen hiekka
- Vaaleanruskea sekoittumaton hiekka
- Vaaleanharmaa sekoittumaton hiekka

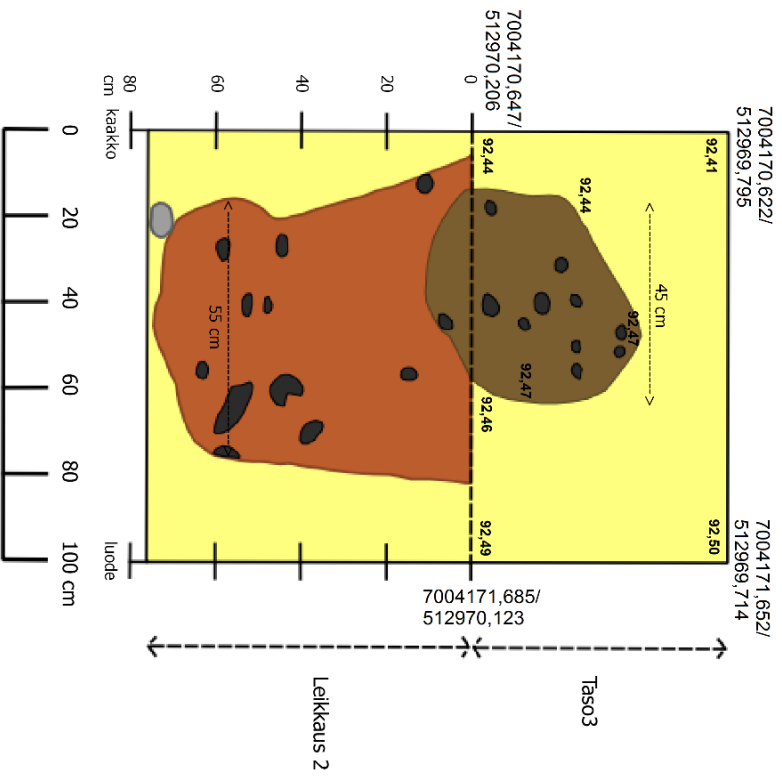
MAANINKA KESKISAARI
 Kaivaukset 23.6.-2.7. ja 21.-25.7.
 Mikrolitiitt Oy
 Hannu Poutainen
 Hiihauta 2, Taso 1
 Piirt. ja digit. Siiri Tuomenoja

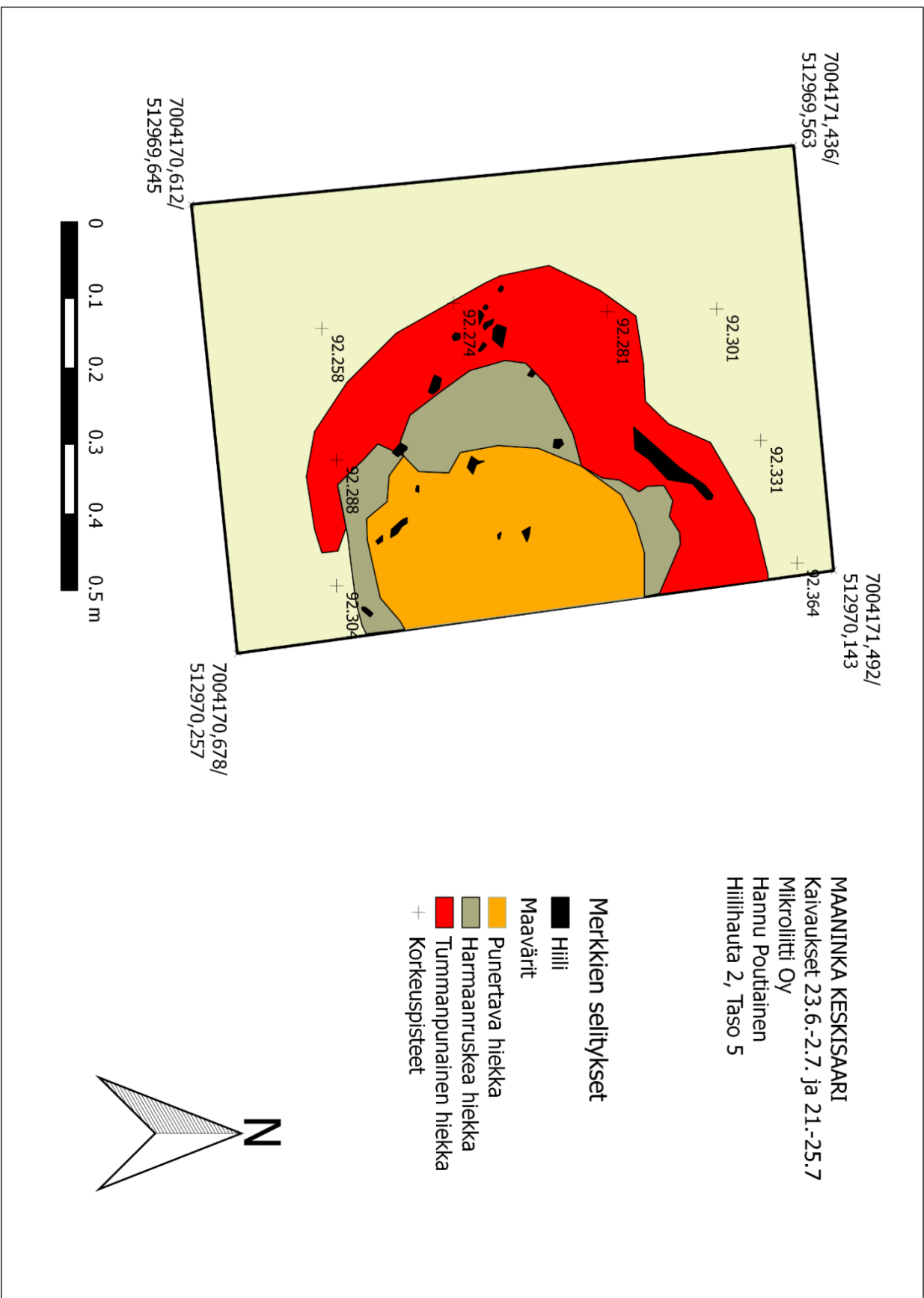

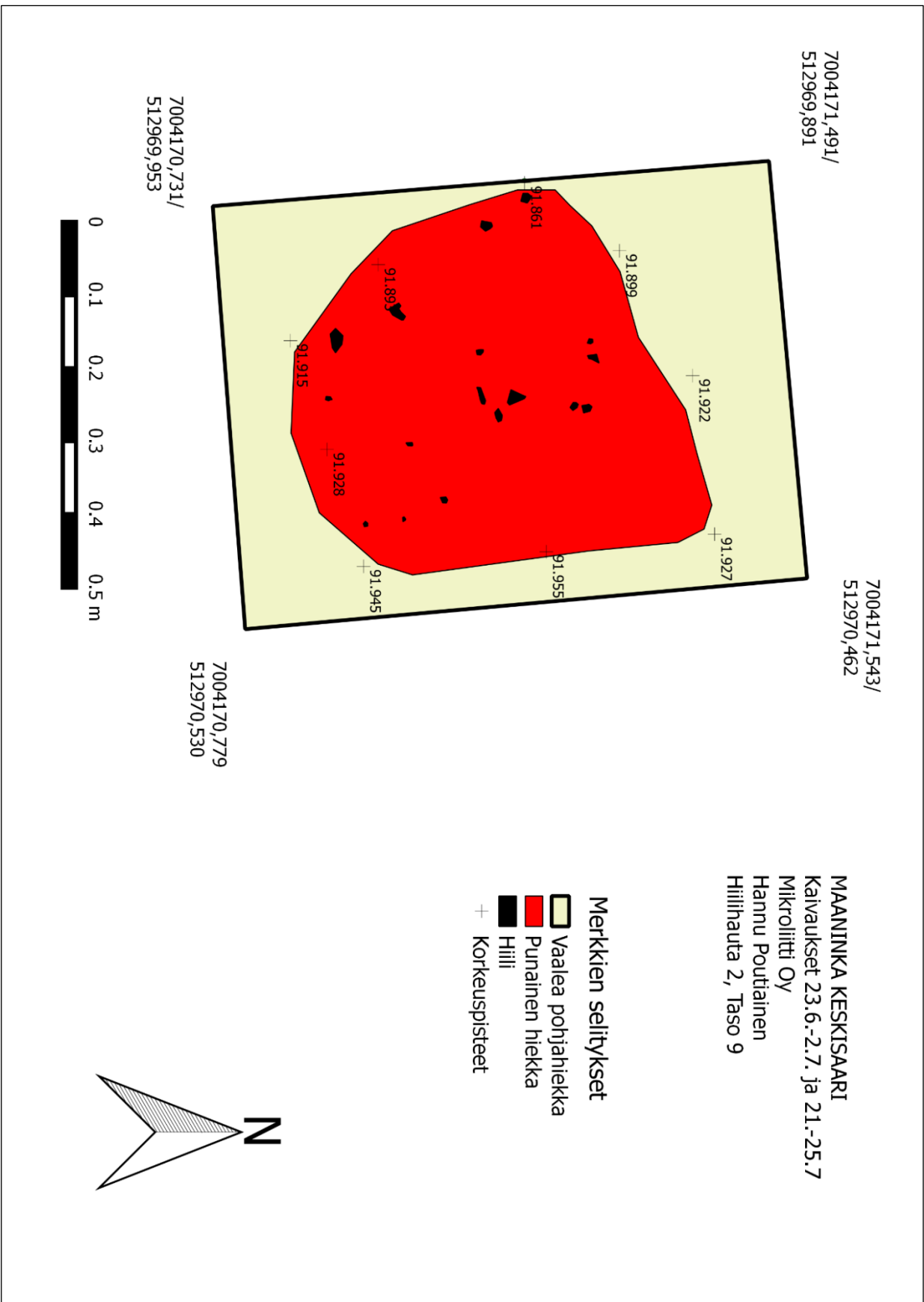

MAANINKA KESKISAARI
 Kaivaukset 23.6.-2.7. ja 21.-25.7.
 Mikrolitit Oy
 Hannu Poutainen
 Hiilihauta 2, Taso 3 ja Leikkaus 2 (kaakko-luoteissuuntainen)
 Piirt. ja digit. Siiri Tuomenoja

- Tummanruskea sekoittunut hiekka
- Punertavanruskea sekoittunut hiekka
- Hiiltä
- Kivi
- Vaaleanruskea sekoittumaton hiekka

7004171,491/
512969,891

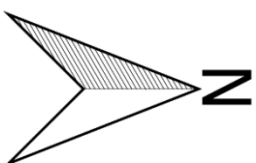
7004171,543/
512970,462

7004170,731/
512969,953

7004170,779
512970,530

MAANINKA KESKISAARI
Kaivaukset 23.6.-2.7. ja 21.-25.7
Mikroliitti Oy
Hannu Poutainen
Hiihahauta 2, Taso 9

- Merkkien selitykset**
- Vaalea pohjahiekka
  - Punainen hiekka
  - Hilli
  - + Korkeuspisteet

Keskisaari etelä 3

Mjtunnus: 1000023478

Koordin: N: 7004 162 E: 513 077 Z: 1

Mitat ennen turpeen poistoa 3x2,5x0,48 m.

Kohdetta tutkittiin siten, että siitä avattiin läntinen puolisko. Itäisessä osassa oli suuri kanto, joka oli rikkonut kohteen kerroksia.

Turpeen alta tuli esiin hiiltä ja nokea sekä hiekkaa. Hiekan alta paljastui selvä hiiltyneiden puiden rakenne: ne menivät säteittäisesti kohti kuopan keskustaa. Puita oli ainakin neljässä ryhmässä, joissa taas näytti olevan useampia yksittäisiä puunkappaleita. Kuopan puolivälissä, vaakatasossa, oli edellisiin nähden ristikkäinen puu. Kuopan pohjalla oli yhtenäinen hiilikerros. Ylemmänä hiiltyneitä puita reunusti punaiseksi palanut hiekka. Ympäriällä oli puhdas hiekka. Kuopan maksimihalkaisija oli ylemmällä tasolla 1,72 m. Pohjalla hiilialueen halkaisija oli 0,6 m, pohjakuopassa oli jyrkähköt reunat. Ylemmällä tasolla oli puita, jotka viettivät kohti keskustaa säteittäisesti ja loivasti.

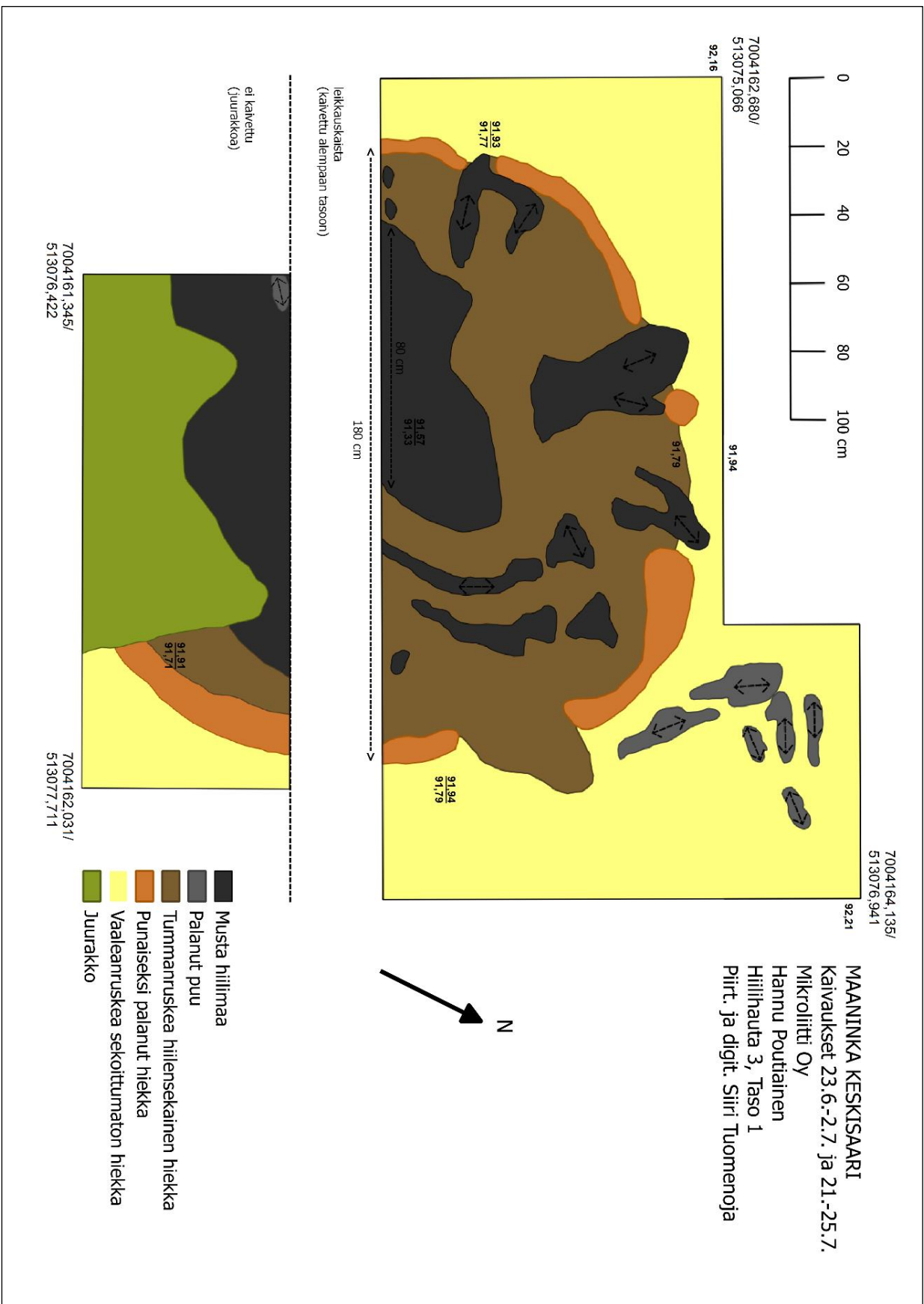
Kun edellisestä tasosta kaivettu noin 5 cm, säteittäisyys näkyi kuopan yläreunassa palaneen hiekan ja hiilenkappaleiden hahmossa. Punaiseksi palanut hiekka rajautui puhtaaseen hiekkaan ja meni hiilialueiden väliin. vrt.hiihauta1.

Hiiltyneiden puiden esiin kaivamisen jälkeen kuoppa kaivettiin muotoon siten, että osin oli näkyvissä punertavaa (punaiseksi palanutta) hiekkaa ja osin nokea. Punaiseksi palanutta hiekkaa oli varsinkin kuopan yläosassa reunoja kehämäisesti ja säännöllisesti kiertäen. Aiemmin havaittavissa ollutta säteittäisyyttä oli edelleen nähtävissä sekä punaiseksi palaneessa hiekassa että hiiltä sisältäneessä "nokimaassa" kuopan yläosassa. Kuopan muoto oli jokseenkin soikea.

Kun kuoppaa kaivettiin syvemmälle, löytyi ensimmäisen pohjatason alapuolelta toinen kuoppamainen muodostuma. Se näkyi selvästi leikkauksessa ja siihen nähden poikittaisessa leikkauksessa. Kahden allekkaisen pohjan välinen korkeusero oli 5-20 cm. Ero oli pienin kuopan pohjalla ja suurin kuopan reunalla. Alempi kuoppa on ollut ylempää laajempi. Mainitut kaksi kuoppamaista muodostumaa olivat leikkauksessa osin toisissaan kiinni. Ylemmän pohjan syvyys oli kuopan pinnasta 25 cm ja alemman vastaavasti 35 cm. Enimmillään kuoppien välinen syvysero oli 10–15 cm, välissä oli osin puhdasta ja osin punaiseksi palanutta hiekkaa.

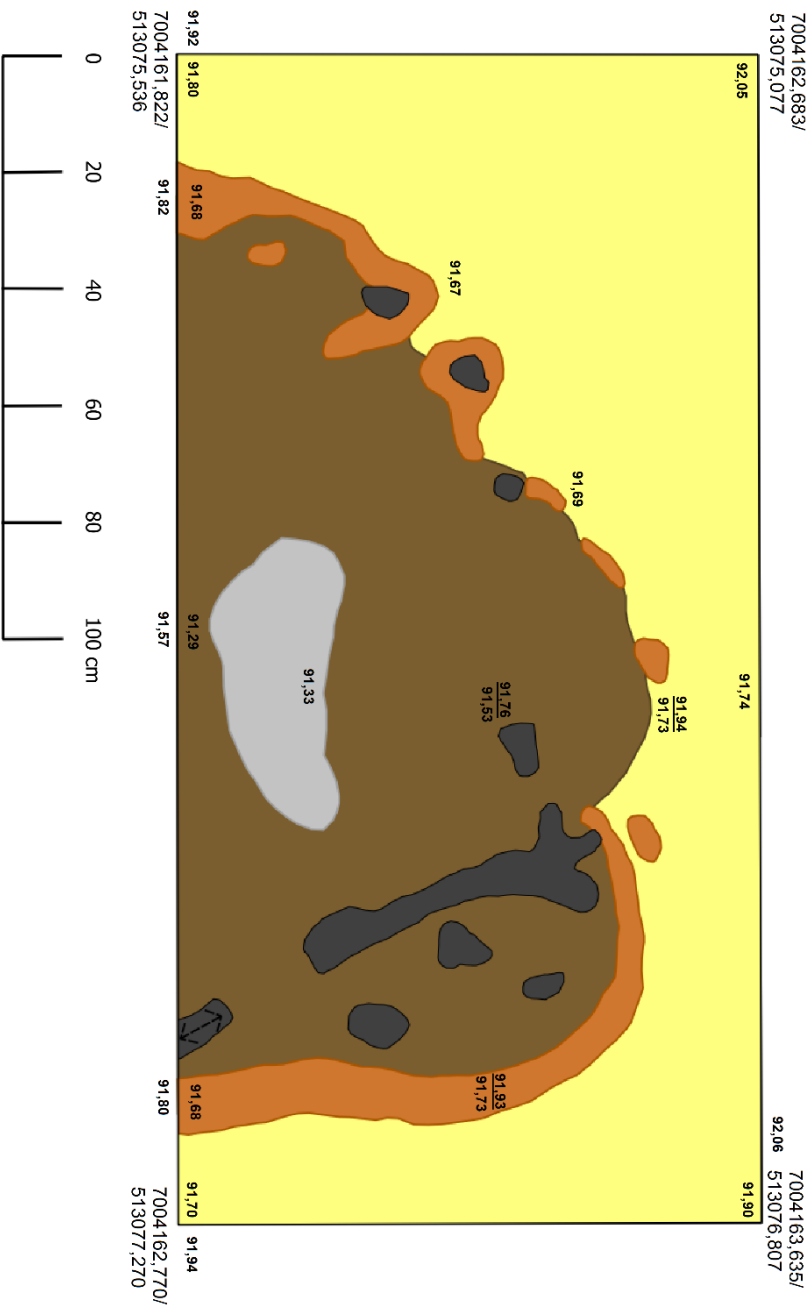
Loppuvaiheessa kaivettiin yksi neljännes kuopan itäisestä puoliskosta, joka oli osin kannon alla. Kuopan puoliskon maksimileveys noin 95 cm, jäljellä noin 20 cm kerros nokipitoista kivennäismaata, yhdessä reunassa hiukan hiiltynyttä puuta (otettiin C-14 -näyte). Kaivettiin pohjaan.

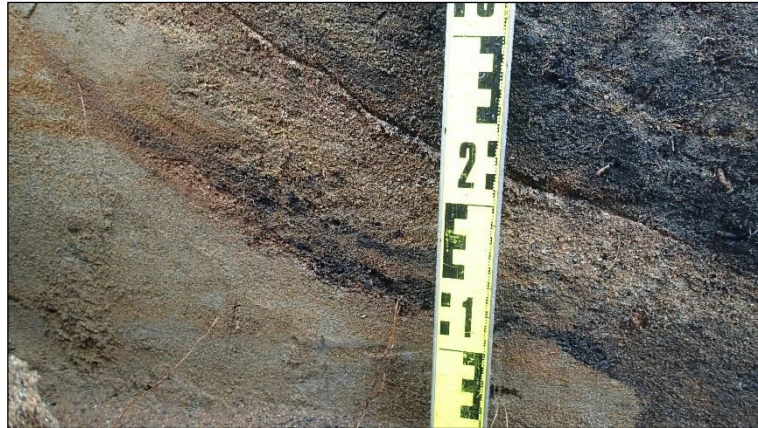
Hiilihauta tutkittiin ja kaivettiin kokonaisuudessaan niiltä osin kuin se oli säilynyt. Haudan liepeillä ja lähimaastoon tehdyissä koekuopissa (lapion terän kokoisia, ns. "koepistoja") ja laikkujen silmänvaraisessa tarkastelussa ei havaittu mitään mainittavaa. Hiilihaudasta otettiin näyte radiohiiliajoitusta varten.

MAANINKA KESKISAARI
 Kaivaukset 23.6.-2.7. ja 21.-25.7.
 Mikroliitti Oy
 Hannu Poutainen
 Hiilihauta 3, Taso 2
 Piirt. ja digit. Siiri Tuomenoja

- Hiilialue
- Tummanruskea hiilensekainen hiekka
- Punaiseksi palanut hiekka
- Vaaleanharmaa hiekka
- Vaaleanruskea sekoittumaton hiekka

Hiilihauta 3. Kaksi allekkaista hiilihautaa leikkauksessa.

Hiilihauta 3. Ylemmän hiilihaudan pohja.

Keskisaari etelä 4

Mj tunnus: 1000023479

Koordin: N: 7004 137 E: 513 169

Mitat ennen turpeen poistoa: halkaisija 3,4 m valleineen, sisäpuoli 1,5x1,35 m, syvyys 0,37 m.

Vallilla oli kaksi osin maatunutta kantoa. Kohdetta tutkittiin siten, että kuoppa avattiin kokonaisuudessaan yhdellä kertaa ja kaivettiin maakerrokset ja hiiltyneet puut esiin vaiheittain.

Heti turpeen alta tuli paikoin hiiltä. Kaivettiin hiilet esiin. Kun oli kaivettu noin 10 cm, paljastui runsaasti hiiltyneiden puiden kappaleita sekä läikkinä punaiseksi palanutta hiekkaa. Pintamaan poistamisen jälkeen paljastui pyöreähkö kuoppa, jossa oli hiiltä yhtenäisenä kerroksena (syvyys 43 cm ympäröivästä maanpinnasta). Kuopan halkaisija oli 1,2 x 1,25 m. Kuopassa oli havaittavissa hiiltyneiden puiden säteittäistä hahmoa reunoilta kohti keskustaa.

Kolmannessa vaiheessa puut, jotka olivat hiiltyneet, kaivettiin esiin. Kuopan koko oli tässä vaiheessa 1,3x1,45 m. Oli selvästi havaittavissa, että hiiltyneet puut menivät reunoilta säteittäisesti kohti keskustaa ainakin kahdeksassa kohdassa. Hiiltyneet puut olivat kuopan reunalla harvakseltaan 5-20 cm välein. Väleissä oli enimmäkseen sekoittunutta hiekkaa, paikoin ja osin hieman punertavaa (palanutta) hiekkaa. Yläreunassa oli em. hiiltyneisiin puihin nähden yhdessä kohdassa selvästi poikkinainen hiiltynyt puu. Kuopan seinämän keskivaiheilla niitä oli vastaavasti kolmessa kohdassa. Kuopan pohjalla oli yhtenäinen hiilikerros.

Kuopan ulkopuolella, sen vieressä oli 1,6 m pituinen hiiltynyt puu, osin katkelmallisesti, osin yhtenäisesti. Siihen nähden, sen molempien päiden kohdalta, lähti jokseenkin suorassa kulmassa katkelmalliset hiiltyneet puut, pituus noin 1,3 m.

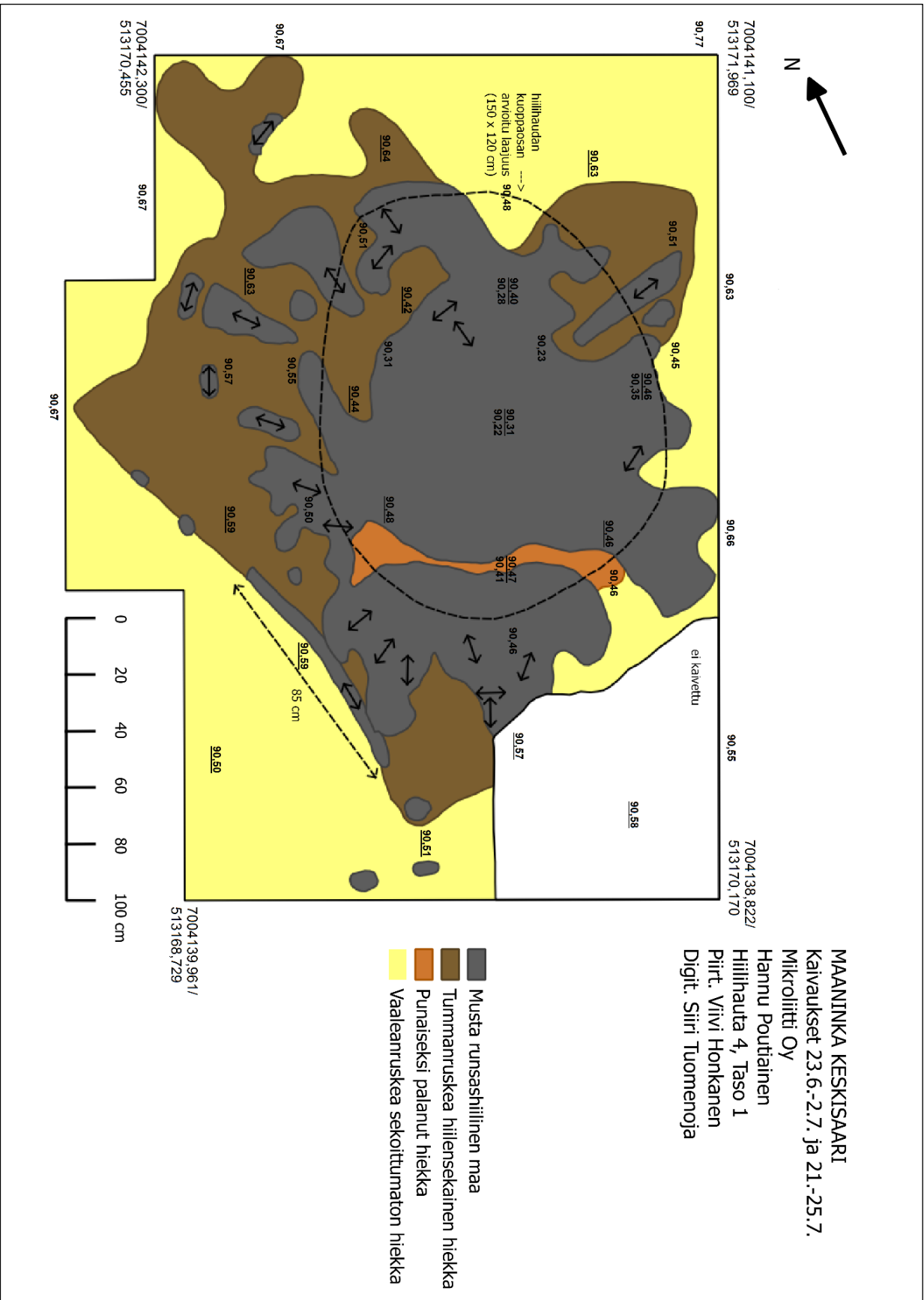
Syvennemmälle kaivettaessa kuopan luoteisosan vierestä, samalta kohdalta kuin kaksi em. hiiltyneistä puista, löytyi hiiltynyt puu (pituus 81 cm, leveys 8-9 cm). Sen pohjois/luoteispään kohdalla, siihen nähden poikittaisessa suunnassa, oli nokijälki. Se näytti yhdessä hiiltyneen puun kanssa muodostavan nurkkamaisen (salvosmaisen) hahmon. Rakenteen koko, ottaen huomioon kuopan ja sitä reunustaneet kolme hiiltynyttä puuta, oli 2,2x1,85 m.

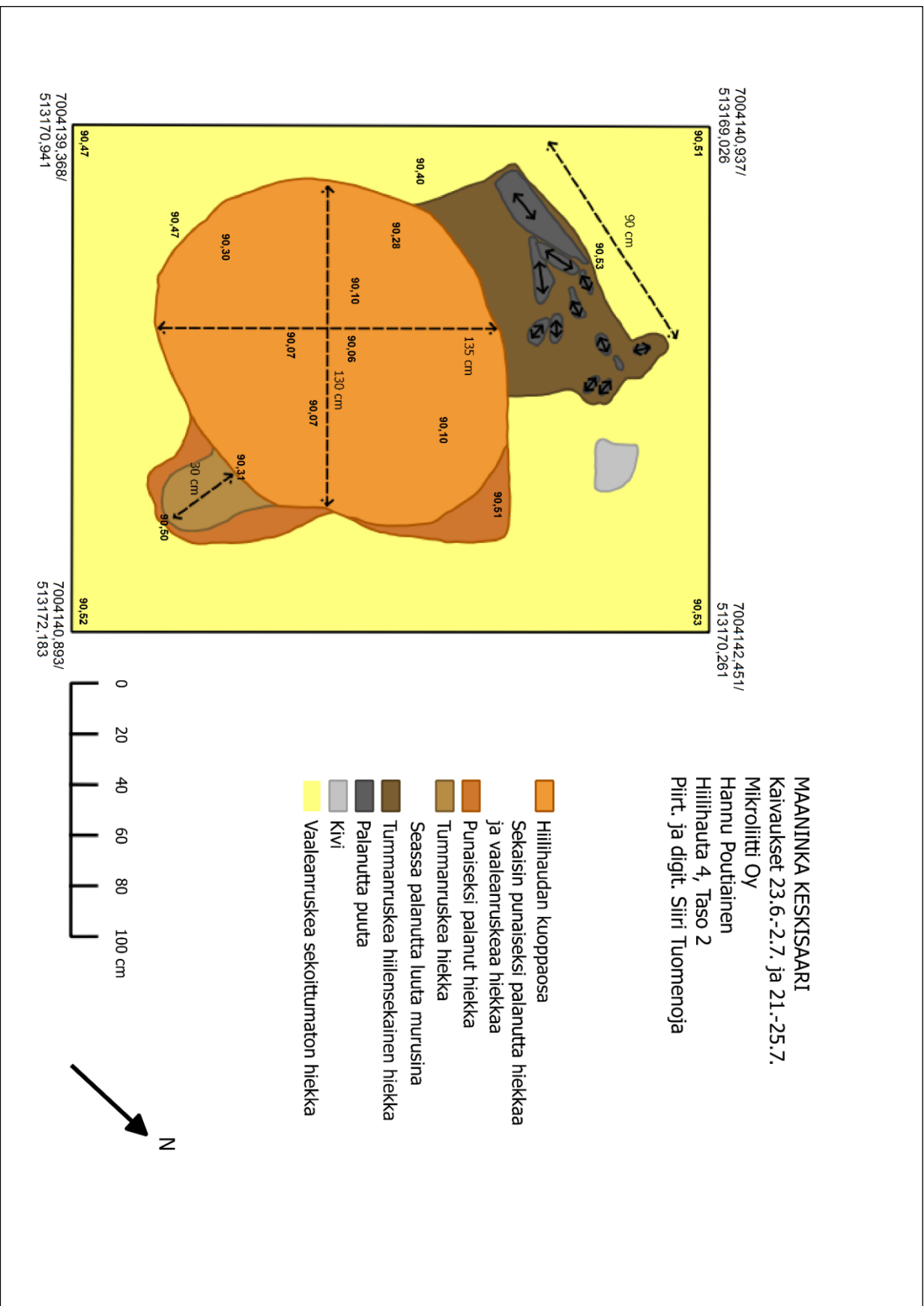
Kuopan koillisreunan tuntumassa, ruskeassa "likamaassa" todettiin runsaasti palaneen luun hippuja noin 10 cm kerroksena. Anomalian laajuus kyseisessä kohdassa noin 50x35 cm. Maakerrosten keskinäisten suhteiden perusteella anomalia näytti liittyvän kuopparakenteeseen, ja siitä otettiin maanäyte.

Kuoppa kaivettiin pohjaan. Kuopparakenteen muoto ei itsessään ollut aivan selvä paitsi hiiltyneiden puiden osalta. Kuoppa oli sisäpuolelta pyöreähkö, mutta ulkopuoliset hiiltyneet puurakenteet viittasivat pikemmin neliskulmaiseen muotoon.

Kaivettavaa aluetta laajennettiin viimeisessä vaiheessa poistamalla kuopan itäreunassa olevat kannot. Niiden kohtaa kaivettaessa ei löytynyt yhtenäistä hiilialuetta eikä hiiltyneitä puita.

Hiilihauta tutkittiin ja kaivettiin kokonaisuudessaan. Haudan liepeillä ja lähimaastoon tehdyissä koekuopissa (lapion terän kokoisia, ns. "koepistoja") ja laikkujen silmänvaraisessa tarkastelussa ei havaittu mitään mainittavaa. Hiilihaudasta otettiin näyte radiohiiliajoitusta varten.

Hiilihauta 4. Kuopan pohja ja sitä ympäröiviä hiiltyneitä puita.

Hiilihauta 4 pohjaan kaivettuna

Hiilihauta 4. Hiilihauta pohjaan muotoon kaivettuna

Asuinpaikat

Haaponiemi esihistoriallisen asuinpaikan (Mjtunnus:1000023263) ja Keskisaari eteläranta (Mjtunnus: 1000023232) varhaismetallikautisen arkeologisen tutkimuksen tavoitteena oli selvittää asuinpaikkojen laajuus ja rajaus.

Menetelminä käytettiin maanäytekairauksia, koekuopituksia, metallinilmaisinsintää ja paikannusmittauksia. Tunnettujen asuinpaikkojen ympäristöä tutkittiin käyttämällä välineinä lähinnä lapiota, kaivauslastaa, kuivaseulaa, maanäytekairaa, metallinilmaisinta, RDGPS-laitetta ja takymetriä.

Koekuopista ja niihin liittyneistä havainnoista tehtiin dokumentit kirjallisesti ja valokuvaamalla sekä RDGPS-laitteella ja takymetrillä mittaamalla. Mittaukset tehtiin ETRS-TM35 koordinaatistossa. Mittausten ulkoinen tarkkuus on n. 30 cm ja sisäinen alle 5 cm.

Haaponiemi

Mjtunnus: 1000023263

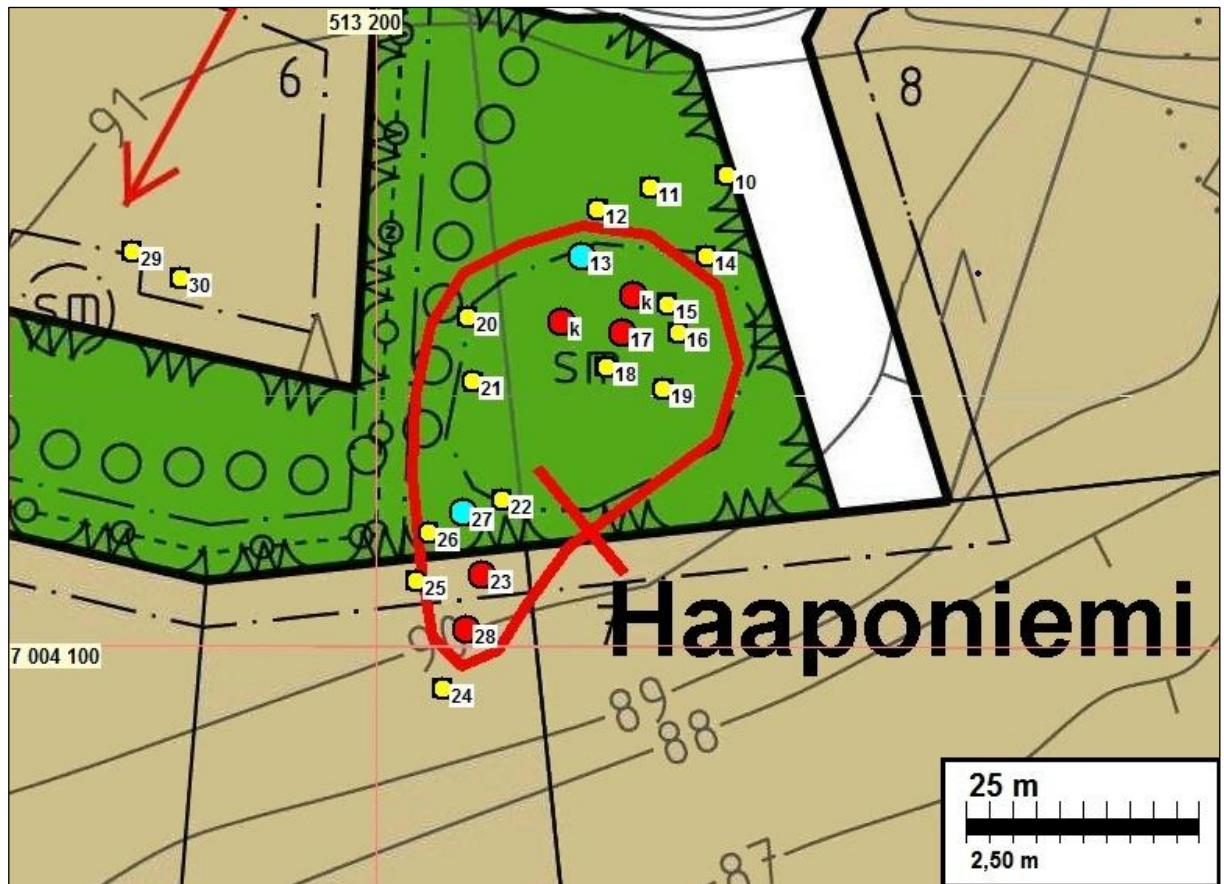
Asuinpaikan maantieteellinen keskikoordinaatti: N 7004126 E 513219

Haaponiemen varhaismetallikautinen asuinpaikka havaittiin v. 2012 kaatuneen puun juurakosta tehtyjen löytöjen perusteella. Nyt havaittiin löytöjä kahdessa juurakossa. Asuinpaikan halki kulkee tie etelään, rannassa sijaitsevalle mökille. Kyseinen tie on kaavassa poistettu. Osa asuinpaikasta on siis mökkitien alla – tien kohdalla ei kuitenkaan ole havaintoja tehty joten ei ole tietoa onko asuinpaikkaa tien kohdalla säilynyt.

Paikan rajaus perustuu n. 50 x 50 cm kokoiisiin, puhtaaseen pohjamaahan kaivettuihin koekuoppiin, metsänhoitolaikkujen havainnointiin ja käsikairalla kairauksiin. Asuinpaikan eteläpäässä rajaus perustuu myös topografiaan – siellä olevaan pieneen niemekkeeseen josta maasto laskee etelään, itään ja länteen. Rajaus on tarkka. an rajaus perustuu n. 50 x 50 cm kokoiisiin, puhtaaseen pohjamaahan kaivettuihin koe-kuoppiin, metsänhoitolaikkujen havainnointiin ja käsikairalla kairauksiin. Asuinpaikan etelä päässä rajaus perustuu myös topografiaan – siellä olevaan pieneen niemekkeeseen josta maasto laskee etelään, itään ja länteen. Rajaus on tarkka.

Kuvassa oikealla Janne Kinnusen kohdalla kaatuneen puun juurakko, josta on vuoden 2012 asuinpaikkahavainnot (palanutta luuta ja asbestikeramiikkaa). Vasemmalla taustalla kaatuneen puun juurakko, jossa vuoden 2014 tutkimuksissa havaittiin palaneen luun kappale. Kuvattu kaakkoon.

Haaponiemen uusi muinaisjäännösrajaus punaisella. Koekuopat numeroin. (K=kaatuneen puun juurakko). Löydölliset koekuopat ovat punaisella, koekuopat, joissa kulttuurikerrosta turkoosilla ja muut koekuopat keltaisella.

Koekuopat joista löytöjä (ka = kaatuneen puun juurakko)

KK	N	E	Z	Selitys
17	7004134,0	513226,7	88,5	palanutta luuta
23	7004107,6	513211,5	89,4	palanutta savea, rautakuonaa
28	7004101,7	513209,8	88,9	kvartsi-iskos
ka	7004135,1	513220,0	ka	keramiikkaa ja palanutta luuta (ei talletettu vuoden 2014 tutkimusten yhteydessä)
ka	7004138,0	513227,8	ka	palanutta luuta (siru, jota ei saatu talletettua)

Koekuopat joista kulttuurikerroshavainto

K	N	E	Z
13	7004142,3	513222,3	89,5
27	7004114,5	513209,5	89,3

Koekuopat joista ei havaintoja muinaisjäännöksestä

K	N	E	Z
10	7004151,1	513237,9	89,2
11	7004149,8	513229,7	90,1
12	7004147,3	513224,0	90,3

14	7004142,2	513235,8	89,2
15	7004137,1	513231,6	88,4
16	7004134,0	513232,8	87,5
18	7004130,3	513224,9	88,1
19	7004127,8	513231,1	87,5
20	7004135,7	513210,0	90,1
21	7004128,6	513210,5	88,0
22	7004115,8	513213,7	88,7
24	7004095,3	513207,3	88,1
25	7004107,0	513204,4	89,8
26	7004112,2	513205,7	89,7
29	7004142,6	513173,6	89,6
30	7004139,8	513178,9	88,8

Koekuoppa 15

Koekuoppien kuvaukset

Kaikki kuopat olivat kooltaan 50 x 50 cm muutaman cm:n tarkkuudella. Kivennäismaan päällä olevan sammalen, karikkeen ja humuksen paksuutta tai laatua ei dokumentoitu – siis vain kivennäismaassa näkyneet ilmiöt dokumentoitiin. Syvyydet on ilmoitettu kivennäismaan pinnasta alaspäin. Ensimmäisten löytöjen ilmaannuttua kaivaminen pääsääntöisesti lopetettiin.

Koekuopat 10 – 30 Haaponiemen alue:

Koekuoppa 10

N 7004151,1 E 513237,9 Z 89,2

0 – 17 cm ruskea hiekka

17 – 24 cm koskematon vaaleanruskea hiekka

Ei löytöjä

Koekuoppa 11

N 7004149,8 E 513229,7 Z 90,1

0 – 3 cm huuhtoutumiskerros

3 – 7 cm punertavan ruskea hiekka

7 – 18 cm koskematon ruskea hiekka

Ei löytöjä

Koekuoppa 12

N 7004147,3 E 513224 Z 90,3

0 – 8 cm punertavan ruskea hiekka

8 – 20 cm koskematon vaaleanruskea hiekka

Ei löytöjä

Koekuoppa 13

N 7004142,3 E 513222,3 Z 89,5

0 – 4 / 6 cm punertavan ruskea hiekka

4 / 6 – 20 cm puhdas vaaleanruskea hiekka,
hieman hiilenhippuja 16 cm syvyyteen
(kulttuurikerrosta)

Ei löytöjä

Koekuoppa 13.

Koekuoppa 14

N 7004142,2 E 513235,8 Z 89,2

0 – 4 / 8 cm punertavan ruskea hiekka, hieman nokihippuja

4 / 8 – 20 cm koskematon vaaleanruskea hiekka

Ei löytöjä**Koekuoppa 15**

N 7004137,1 E 513231,6 Z 88,4

0 – 2 cm huuhtoutumiskerros

2 – 15 cm punertavan ruskea hiekka, muutama nokihippu n. 10 cm syvyydellä

15 – 23 cm puhdas vaaleanruskea hiekka

Ei löytöjä**Koekuoppa 16**

N 7004134.0 E 513232.8 Z 87.5

0 – 2 cm huuhtoutumiskerros

2 – 8 cm punertavan ruskea hiekka

8 – 20 cm puhdas vaaleanruskea hiekka

Ei löytöjä**Koekuoppa 17**

N 7004134.0 E 513226.7 E 88.5

0 – 5 cm noensekainen punertavan ruskea hiekka

5 – 18 cm ruskea hiekka, jossa nokihippuja ja palaneen luun siruja. kaivaminen lopetettu 18 cm syvyyteen.

Kuopan kaakkoiskulmauksessa 20 x 30 cm tumma, noensekainen alue, jossa runsaasti palaneen luun siruja – jatkuu syvemmälle.

Löydöt: palanutta luuta

Koekuoppa 17.

Koekuoppa 18

N 7004130.3 E 513224.9 Z 88.1

0 – 4 cm humuksensekainen hiekka

4 – 11 cm punertavan ruskea hiekka, jossa joitakin nokihippuja

11 – 19 cm puhdas vaaleanruskea hiekka

Ei löytöjä**Koekuoppa 19**

N 7004127.8 E 513231.1 Z 87.5

0 – 2 cm huuhtoutumiskerros

2 – 6 cm puhdas ruskea hiekka

6 – 17 cm puhdas vaaleanruskea hiekka

Ei löytöjä**Koekuoppa 20**

N 7004135.7 E 513210.0 Z 90.1

0 – 7 cm punertavan ruskea hiekka, paikoin nokea

7 – 18 cm puhdas vaaleanruskea hiekka
Ei löytöjä

Koekuoppa 21

N 7004128.6 E 513210.5 Z 88.0
0 – 2 cm huuhtoutumiskerros
2 – 8 cm punertavan ruskea hiekka
8 – 14 cm puhdas vaalea hiekka
Ei löytöjä

Koekuoppa 22

N 7004115.8 E 513213.7 E 88.7
0 – 2 cm huuhtoutumiskerros
2 – 6 cm punertavan ruskea hiekka, hieman nokihippuja
6 – 15 cm puhdas vaaleanruskea hiekka
Ei löytöjä

Koekuoppa 23

N 7004107.6 E 513211.5 Z 89.4
0 – 1 cm huuhtoutumiskerros
1 – 6 cm punertavan ruskea,
laikukas, noensekainen hiekka,
jossa kuonaa ja palanutta savea.
Kaivaminen lopetettu 6 cm syvyyteen.
Löydöt: kuonaa, palanutta savea

Koekuoppa 23.

Koekuoppa 24

N 7004095.3 E 513207.3 Z 88.1
0 – 5 cm sekoittunut harmaanruskea hiekka, noensekainen
5 – 17 cm puhdas hiekka (kerroksittain hieno ja karkea hiekka – koskematon)
Ei löytöjä

Koekuoppa 25

N 7004107.0 E 513204.4 Z 89.8
0 – 8 cm ruskea hiekka
8 – 15 cm puhdas harmaa hiekka, yksi halkaisijaltaan 20 cm kivi
Ei löytöjä

Koekuoppa 26

N 7004112.2 E 513205.7 E 89.7
0 – 2 cm huuhtoutumiskerros
2 – 9 cm ruskea hiekka
9 – 14 cm puhdas vaaleanruskea hiekka
Ei löytöjä

Koekuoppa 27

N 7004114.5 E 513209.5 Z 89.3
0 – 2 cm huuhtoutumiskerros
2 – 15 cm ruskea sekoittunut kerros, jossa hieman nokea (mahdollinen kulttuurikerros)
15 – 18 cm puhdas ruskea hiekka
Ei löytöjä

Koekuoppa 28

N 7004101.7 E 513209.8 Z 88.9

0 – 2 cm huuhtoutumiskerros
 2 – 14 cm punertavan ruskea hiekka,
 hieman nokea,
 kvartsi-iskos 14 cm syvyydeltä –
 kaivaminen lopetettu
Löydöt: 1 kvartsi-iskos

Koekuoppa 28. Kvartsi-iskos seinä-
 mässä olevan kuopan kohdalta.

Koekuoppa 29

N 7004142.6 E 513173.6 Z 89.6

0 – 1 cm huuhtoutumiskerros
 1 – 12 cm ruskea hiekka
 12 – 22 cm puhdas harmaanruskea hiekka.
 (12 – 18 cm syvyydellä halkaisijaltaan 10 cm laikku,
 jossa hieman nokihippuja – todennäköisesti puun juuren aiheuttama)

Ei löytöjä**Koekuoppa 30**

N 7004139.8 E 513178.9 Z 88.8

0 – 3 cm ruskea hiekka
 3 – 17 cm puhdas vaaleanruskea hiekka
 17 – 20 cm puhdas harmaanruskea karkea hiekka

Ei löytöjä**Löydöt**

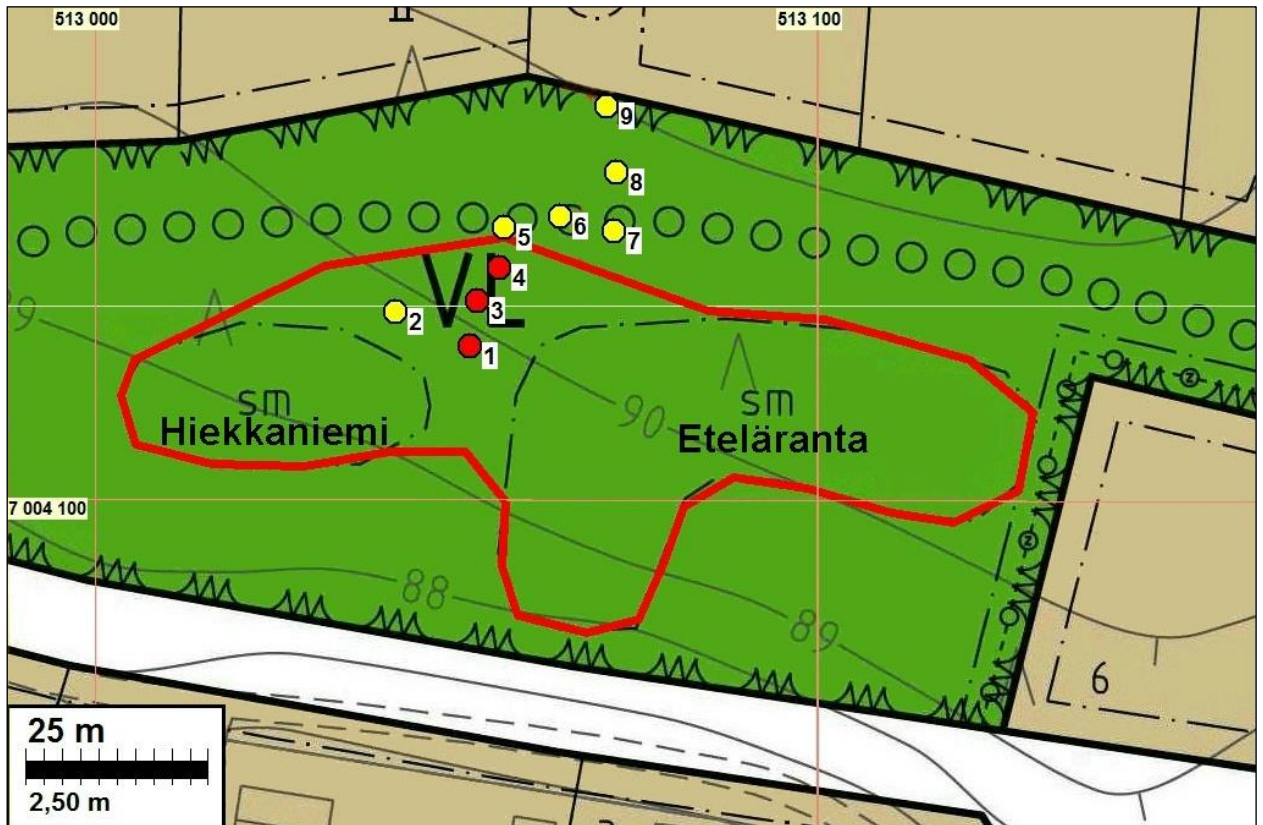
(KM-numeroita ei raporttia tehdessä ole haettu, ne haetaan keväällä 2014)

Alanro	Laji	Määrä	Paino	Kuvaus	Koekuoppa nro.	N	E	Z
1	palanutta luuta	11	0,6		17	7004134,0	513226,7	88,5
2	rautakuonaa	3	3,7		23	7004107,6	513211,5	89,4
3	kvartsi-iskos	1	25,6	melko karkearakeista kvartsia tai kvartsiittia	28	7004101,7	513209,8	88,9

Hiekkaniemi ja Keskisaari Eteläranta

Hiekkaniemen asuinpaikka havaittiin vuoden 2012 inventoinnissa. Paikalta ei ole löytöjä mutta siellä on nelisivuinen asumuspainanne jonka ympärille rajausta hahmoteltiin topografisin perustein. Etelärannan paikka havaittiin vuoden 2013 kartoituksessa. Tuolloin asuinpaikka (ellei raudanvalmistus-paikka) rajattiin melkoisen huolellisesti. Rajausta perustui metsänhoitolaikkujen havainnointiin ja penkomiseen sekä koekuoppiin. Rajausta on tehty palaneiden kiviä (alueella ei ole maaperässä luontaisesti kiviä) levintään ja rautakuonahavaintoihin sekä selkeään topografiaan - etelässä ja idässä on rantatörmä jonka päällä paikka sijaitsee. Etelässä on loivasti laskeva niemi.

Asuinpaikan ympäristöä tarkasteltiin nyt pääasiassa metsänhoitolaikkuja erittäin tarkasti havainnoimalla asuinpaikan reunamilla. Voitiin todeta että etelään ja idän suuntaan aiempi raja-
aus on edelleen hyvä. Sen sijaan paikan länsi-luoteispuolella tehtiin löytöhavaintoja. Käytännössä Hiekkaniemi ja Eteläranta paikat ”yhdistyivät” alueellisesti. On kuitenkin huomattava, että Hiekkaniemen alueelta ei ole saatu löytöhavaintoja.

Hiekkaniemen ja Keskiisaari Eteläranta muinaisjäännösrajaus on punaisella. Koekuopat numero-
roin. Koekuopat joissa muinaisjäännöshavaintoja ovat punaisella, muut keltaisella.

Asuinpaikkojen ympäristöä tarkasteltiin nyt pääasiassa metsänhoitolaikkuja havainnoimalla asuinpaikan reunamilla sekä tekemällä koekuoppia asuinpaikkojen väliselle alueelle. Voitiin to-
deta että etelään ja idän suuntaan aiempi raja-
aus on edelleen hyvä. Sen sijaan asuinpaikkojen välisellä alueella tehtiin löytöhavaintoja. Käytännössä Hiekkaniemi ja Eteläranta paikat ”yhdis-
tyivät” alueellisesti.

Koekuopat joista löytöjä

KK	N	E	Z	löytö
1	7004121,2	513051,9	88,9	palanutta luuta, asbestikeramiikkaa
3	7004127,5	513053,0	89,4	palanutta luuta, palanutta savea, rautakuonaa
4	7004132,0	513055,9	89,9	palanutta savea

Koekuopat joista ei muinaisjäännöshavaintoja.

KK	N	E	Z
2	7004125,9	513041,6	89,5
5	7004137,7	513056,7	89,4
6	7004139,2	513064,4	89,6
7	7004137,2	513071,8	89,7
8	7004145,2	513072,2	89,7
9	7004154,4	513070,9	90,5

Koekuoppien kuvaukset

Kaikki kuopat olivat kooltaan 50 x 50 cm muutaman cm:n tarkkuudella. Kivennäismaan päällä olevan sammalen, karikkeen ja humuksen paksuutta tai laatua ei dokumentoitu – siis vain kivennäismaassa näkyneet ilmiöt dokumentoitiin. Syvyydet on ilmoitettu kivennäismaan pinnasta alaspäin. Ensimmäisten löytöjen ilmaannuttua kaivaminen pääsääntöisesti lopetettiin.

Koekuopat 1 – 9 Hiekkaniemen – Etelärannan alue:

Koekuoppa 1

N 7004121,2 E 513051,9 E 88,9

0 – 5 cm ruskea hiekka, nokea, 2 kpl 5 – 8 cm:n kokoisia kiviä

Löydöt: palanutta luuta, asbestikeramiikkaa

- kaivaminen lopetettu 5 cm syvyydelle

Koekuoppa 2

N 7004127,5 E 513053,0 Z 89,4

0 – 3 cm ruskea hiekka

3 – 12 cm vaaleanruskea koskematon hiekka

Ei löytöjä

Koekuoppa 3

N 7004127,5 E 513053 Z 89,4

0 – 6 cm ruskea noensekainen hiekka

Löydöt: palanutta luuta, palanutta savea, rautakuonaa

- kaivaminen lopetettu 6 cm syvyydelle

Koekuoppa 4

N 7004132 E 513055,9 Z 89,9

0 – 2 cm heikko huuhtoutumiskerros

2 – 6 cm ruskea noensekainen hiekka

6 – 12 cm vaaleanruskea laikukas hiekka

Löydöt: palanutta savea n. 8 cm syvyydestä

- kaivaminen lopetettu 12 cm syvyydelle

Koekuoppa 5

N 7004137,7 E 513056,7 Z 89,4

0 – 2 cm huuhtoutumiskerros

2 – 16 cm puhdas ruskea hiekka

Ei löytöjä

Koekuoppa 6

N 7004139,2 E 513064,4 Z 89,6

0 – 2 cm huuhtoutumiskerros

2 – 7 cm ruskea hiekka

7 – 12 cm vaaleanruskea koskematon hiekka

Ei löytöjä

Koekuoppa 7

N 7004137,2 E 513071,8 Z 89,7

0 – 2 cm huuhtoutumiskerros

2 – 5 / 10 cm ruskea noensekainen hiekka
(muistutti kulttuurikerrosta)

5 / 10 – 15 cm koskematon vaaleanruskea hiekka

Ei löytöjä

Koekuoppa 7.

Koekuoppa 8

N 7004145,2 E 513072,2 Z 89,7

0 – 7 cm ruskea hiekka

7 – 15 cm vaaleanruskea koskematon hiekka

Ei löytöjä**Koekuoppa 9**

N 7004154,4 E 513070,9 Z 90,5

0 - 2 cm huuhtoutumiskerros

2 – 6 cm ruskea hiekka

6 – 13 cm ruskea hiekka

13 – 20 cm punertava hiekka, hieman nokea

20 – 26 cm koskematon vaaleanruskea hiekka
syvyydellä 6 – 20 olleet kerrokset
muistuttivat kulttuurikerrostaEi löytöjä

Koekuoppa 9.

Löydöt

(KM-numeroita ei raporttia tehdessä ole haettu, ne haetaan keväällä 2014)

Ala nro	Laji	Määrä	Paino	Kuvaus	Koe-kuoppa nro	N	E	Z
1	palanutta luuta	3	0,2		1	7004121,2	513051,9	88,9
2	asbestikera- miikkaa	1	0,4	sekoitteena hienojakoista asbestia	1			
3	palanutta luuta	3	0,2		3	7004127,5	513053,0	89,4
4	palanutta savea	11	8,1	osa kuonaantuneita	3			
5	rautakuonaa	1	5,4		3			
6	palanutta savea	1	0,6	kuonaantunut	4	7004132,0	513055,9	89,9

Yhteenveto

Tutkimusalueella olleet neljä hiilihautaa Keskisaari etelä 1-4 tutkittiin kokonaisuudessaan. Lisäksi tutkittiin niiden lähiympäristöä, josta ei kuitenkaan tullut mitään viitteitä kiinteistä muinaisjäännöksistä.

Hiilihaudat osoittautuivat rakenteeltaan monipuolisemmiksi ja syvemmiksi sekä kooltaan suuremmiksi kuin mitä inventoinnin menetelmin oli ollut mahdollista arvioida. Tämän takia sekä kaivaminen että dokumentointi veivät selvästi enemmän aikaa kuin mihin alun pitäen oli varauduttu. Hiilihaudoissa todettiin hiiltyneitä puurakenteita, joiden perusteella niiden rakennetta, toimintaperiaatetta ja ikää on mahdollista selvittää. Kolmessa hiilihaudassa erillisiä rakenteita oli allekkain kahdessa eri syvyydessä. Yhdessä hiilihaudassa oli lisäksi ilmeisesti ruuanvalmistukseen käytetty haudutuskuoppa.

Kaava-alueelta tunnettujen varhaismetallikautisten Haaponiemi ja Keskisaari asuinpaikkojen laajuutta ja rajausta selvitettiin arkeologisen tarkkuusinventoinnin keinoin. Pääasiallinen tutkimusmenetelmä oli koekuopitus, ja alueelle kaivettiin kaikkiaan 30 koekuoppaa. Haaponiemen asuinpaikalta esihistoriallisia löytöjä (palanutta luuta, palanutta savea, keramiikkaa, rautakuonaa, kvartsi-iskos) tuli viidestä eri kohdasta. Lisäksi kahdessa koekuopassa todettiin kulttuurikerrosta.

Hiekkaniemen ja Keskisaari Etelärannan asuinpaikkojen väliseltä alueelta esihistoriallisia löytöjä (palanutta luuta, palanutta savea, rautakuonaa) tuli kolmesta koekuopasta. Havaintojen perusteella asuinpaikat ”yhdistyivät” alueellisesti.

2.12.2014

Hannu Poutiainen
FM, arkeologi